

§ 7

Dnr KSM2020-371/212

UTDRAG

Beslut om konstnärlig gestaltning Norra Tyresö Centrum Entréplats Tyresövallen

Stadsbyggnadsutskottets förslag till kommunstyrelsen

- Förslaget till vinnande konstnärlig gestaltning för Entréplats Tyresövallen i Norra Tyresö Centrum godkänns.

Beskrivning av ärendet

Konstprojektet för Entréplats Tyresövallen har följt arbetsprocessen som är fastslagen i kommunens *'Riktlinjer för konstnärlig gestaltning av offentliga byggnader och allmänna platser'* antagen i Kommunstyrelsen 2014. Upphandlingen av konstgestaltningen har genomförts som ett urvalsförfarande enligt Lagen om offentlig upphandling. En samrådsgrupp bestående av tjänstepersoner från Samhällsbyggnadskontoret och Kultur- och fritidsförvaltningen samt en extern konstkonsult har genomfört utvärdering och urvalsprocess.

Konstprojektet finansieras genom investeringsmedel. Budgeten för delprojektet konst i Norra Tyresö Centrum fastslogs på Miljö- och samhällsbyggnadsutskottet 2018-11-21. Budget för konstgestaltning vid Entréplats Tyresövallen är 1 750 000 kronor. Installation av antaget konstverk samordnas med byggprojektet, preliminär tidplan för genomförande är hösten 2022.

Enligt *'Riktlinjer för konstnärlig gestaltning av offentliga byggnader och allmänna platser'* har Kultur- och fritidsnämnden yttrat sig angående beslut om Konstnärlig gestaltning, Norra Tyresö Centrum, Entréplats Tyresövallen, som i detta ärendets fall ska fattas av kommunstyrelsen. Kultur- och fritidsnämnden är enig med det förslag som konstprojektets samrådsgrupp för fram, se bilaga 1 *'Kultur- och fritidsnämnden protokollsutdrag 2020-03-30 § 19'*.

Kommunstyrelseförvaltningen är enig med det förslag som samrådsgruppen för fram och har inga övriga synpunkter att lämna samt föreslår att denna skrivelse antas som kommunstyrelsens beslut om konstnärlig gestaltning, Norra Tyresö Centrum, Entréplats Tyresövallen.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

UTDRAG

Ordförandeförslag

Ordföranden Mats Lindblom (L) föreslår att stadsbyggnadsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar att:

- Förslaget till vinnande konstnärlig gestaltning för Entréplats Tyresövallen i Norra Tyresö Centrum godkänns.

Beslutsgång

Ordföranden ställer frågan om stadsbyggnadsutskottet bifaller ordförandeförslaget och finner att stadsbyggnadsutskottet bifaller det.

Bilagor

Tjänsteskrivelse. Beslut om konstnärlig gestaltning Norra Tyresö Centrum Entréplats Tyresövallen.pdf

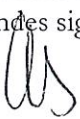
Bilaga 1_Kultur- och fritidsnämnden protokollsutdrag 2020-03-30 § 19.pdf

Bilaga 2_Riktlinjer för konstnärlig gestaltning av offentliga byggnader och allmänna platser.pdf

Bilaga 3_Konstprogram för Norra Tyresö Centrum.pdf

Bilaga 4_Konstprogram Entréplats Tyresövallen.pdf

Bilaga 5_Prövning av barnets bästa_Norra Tyresö Centrum_Entréplats Tyresövallen.pdf

Justerandes sign				Utdragsbestyrkande
				

Tyresö kommun
Samhällsbyggnadskontoret
Mina Alsawadi
Landskapsarkitekt
Charlotte Gyllner
Kultursekreterare
Kultur- och fritidsförvaltningen

TJÄNSTESKRIVELSE

2020-04-07

1 (7)

Diarienummer
KSM2020-371-212

Stadsbyggnadsutskottet

Beslut om konstnärlig gestaltning Norra Tyresö Centrum Entréplats Tyresövallen

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut till stadsbyggnadsutskottet

- Konstprojektets samrådsgruppsbeslut om vinnande konstnärlig gestaltning för Entréplats Tyresövallen i Norra Tyresö Centrum godkänns.

Kommunstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Kommundirektör

Seta Kopparberg Nordemo
Kontorschef Samhällsbyggnadskontoret

Sammanfattning

Konstprojektet för Entréplats Tyresövallen har följt arbetsprocessen som är fastslagen i kommunens *'Riktlinjer för konstnärlig gestaltning av offentliga byggnader och allmänna platser'* antagen i Kommunstyrelsen 2014. Upphandlingen av konstgestaltningen har genomförts som ett urvalsförfarande enligt Lagen om offentlig upphandling. En samrådsgrupp bestående av tjänstepersoner från Samhällsbyggnadskontoret och Kultur- och fritidsförvaltningen samt en extern konstkonsult har genomfört utvärdering och urvalsprocess.

Konstprojektet finansieras genom investeringsmedel. Budgeten för delprojektet konst i Norra Tyresö Centrum fastslogs på Miljö- och samhällsbyggnadsutskottet 2018-11-21. Budget för konstgestaltning vid Entréplats Tyresövallen är 1 750 000 kronor. Installation av antaget konstverk samordnas med byggprojektet, preliminär tidplan för genomförande är hösten 2022.

Enligt *'Riktlinjer för konstnärlig gestaltning av offentliga byggnader och allmänna platser'* har Kultur- och fritidsnämnden yttrat sig angående beslut om Konstnärlig gestaltning, Norra Tyresö Centrum, Entréplats Tyresövallen, som i detta ärendets fall ska fattas av Stadsbyggnadsutskottet. Kultur- och fritidsnämnden är enig med det förslag som konstprojektets samrådsgrupp för fram, se bilaga 1 *'Kultur- och fritidsnämnden protokollsutdrag 2020-03-30 § 19'*.

Kommunstyrelseförvaltningen är enig med det förslag som samrådsgruppen för fram och har inga övriga synpunkter att lämna samt föreslår att denna skrivelse antas som Stadsbyggnadsutskottets beslut om Konstnärlig gestaltning, Norra Tyresö Centrum, Entréplats Tyresövallen.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Just nu planläggs och bebyggs den nya stadsdelen Norra Tyresö Centrum för bland annat bostäder. Ambitionen är att Norra Tyresö Centrum ska vara ett modernt kommundelscentra med stora stadskvaliteter, där Tyresö Centrum och Tyresövallen kopplas ihop. Området ska erbjuda hållbara förutsättningar och inbjuda till aktivitet, lek och kontakter i de offentliga rummen. Fokus för kvarteren ligger på hållbar stadsutveckling, både socialt, ekonomiskt och ekologiskt. För att nå dessa mål har Tyresö kommun bland annat beslutat att tillföra offentlig konst i den nya stadsdelen. Konst har en unik förmåga att tillföra mänskliga, sinnliga och poetiska värden i en stadsmiljö. En konstnärlig gestaltning bidrar till att öka attraktionskraften och skapa mervärde på en plats. Det ger en visuellt tilltalande miljö, väcker frågor och skapar mötesplatser i det offentliga rummet.

Konsten i Norra Tyresö Centrum är den största offentliga konststatsningen i kommunen hittills, och det första konstprojektet som följt arbetsprocessen som finns fastslagen i kommunens *'Riktlinjer för konstnärlig gestaltning av offentliga byggnader och allmänna platser'* (se bilaga 2).

Ett övergripande konstprogram togs fram 2016 och i detta identifierades ett antal platser inom området som lämpliga för konst (se bilaga 3 "Konstprogram för Norra Tyresö Centrum"). Entréplatsen till idrottsområdet vid Tyresövallen är en av de platser som är utvalda att gestaltas konstnärligt och det är även det största konstprojektet inom Norra Tyresö Centrum.

Konstprogrammet fastslog ett gemensamt övergripande tema för de konstnärliga gestaltningarna som ska uppföras inom Norra Tyresö Centrum: *Det levande vattnet*. Ett förslag till undertema för den konstnärliga gestaltningen av Entréplatsen är *Vattenkraft och den energi som utvinns ur strömmande vatten*. Entréplatsen kommer att vara en tydlig samlingsplats och ett viktigt offentligt rum i den nya stadsdelen. Gestaltningen ska uppmuntra till interaktion och locka till kreativitet och rörelse. Ett konstprogram specifikt för entréplatsen (se

bilaga 4 ”Konstprogram Entréplats Tyresövallen”) togs fram 2018 som ett komplement till det övergripande konstprogrammet.

Upphandling, urvalsprocess och bedömning

Upphandling påbörjades våren 2019 med en utlysning av konstuppdraget som resulterade i 48 inkomna anbud. Bedömningen och utvärderingen skedde i två steg för val av tre konstnärer som tilldelades skissuppdrag. I steg ett gjordes ett första urval av representanter från Kultur- och fritidsförvaltningen, Samhällsbyggnadskontoret och Upphandlingsenheten. Som steg två presenterades sex utvalda konstnärer för samrådsgruppen som beslutade vilka tre som skulle tilldelas skissuppdrag. Bedömningen grundade sig på tre kriterier:

- Referensuppdragets konstnärliga förmåga att relatera till omgivningen och kontext
- Referensuppdragets innehållsliga hållbarhet
- Referensuppdragets materialmässiga hållbarhet

Skissuppdragen tilldelades följande konstnärer:

Åsa Maria Bengtsson, Matti Kallioinen och Olov Tällström.

Samrådsgrupp för konstprojekt Entréplats Tyresövallen:

- **Maria Björnsdotter**, projektledare delprojekt Konst, landskapsarkitekt, Samhällsbyggnadskontoret
- **Charlotte Gyllner**, konstansvarig kultursekreterare, Kultur- och fritidsförvaltningen
- **Anna Grönblad**, paraplyprojektledare NTC, Samhällsbyggnadskontoret
- **Johan Nilsson**, byggprojektledare Samhällsbyggnadskontoret
- **My Lundblad Wistedt**, arkitekt, Samhällsbyggnadskontoret
- **Stefan Fridén**, enhetschef, Idrotts- och fritidsanläggningar
- **Åsa-Viktoria Wihlborg**, konstkonsult, ArtPlattform
- **Esther Östin**, parkchef för drift och underhåll, Samhällsbyggnadskontoret

Konstnärerna erhöll ett arvode om 50 000 kronor vardera för genomförande av skissförslag innehållande: skalenlig skiss och modell, idébeskrivning, teknisk beskrivning, materialprov, drift- och underhållsbeskrivning samt budgetkalkyl. Efter avtalad skissperiod (tre månader) presenterade de tre konstnärerna sina skissförslag personligen för samrådsgruppen som därefter formulerade ett

förslag till beslut. Bedömningen av inlämnade skissförslag grundade sig på följande kriterier:

1. I vilken grad konstgestaltningen bidrar till uppdragets angivna tema, platsens identitet, estetiska värde och funktionalitet och förhåller sig till miljön, området, byggnader och övrig kontext.
2. Innehållslig hållbarhet med avseende på tolkningsbarhet och aktualitet, vara angelägen över tid. Verkets förmåga att väcka tankar och nyfikenhet.
3. Materialmässig hållbarhet – konstverket ska tåla slitage och vara utfört i beständiga material som tål olika väderförhållanden och som möjliggör underhåll/teknisk förvaltning över tid.
4. Hållbarhet ur ett miljömässigt perspektiv gällande val av material och teknik.
5. Tillgänglighet – kan konstverket upplevas på olika sätt? Med olika sinnen och bidra till platsen oavsett årstid?
6. Konstgestaltningens förmåga att uppmuntra till interaktion, rörelse och social samvaro.
7. Grad av originalitet, nytänkande och innovationsriktighet.

Förslag till beslut om vinnande skissförslag

Som resultat av utvärdering och bedömning enligt kriterier föreslår samrådsgruppen att Matti Kallioinen tilldelas konstuppdraget. Konstuppdraget genomförs under förutsättning att Stadsbyggnadsutskottet godkänner taget beslut med Kultur- och fritidsnämnden som remissinstans.

Förslag till vinnande bidrag: "Forsens öron" av Matti Kallioinen, en skulpturgrupp i tre delar gjuten i återvunnen rå aluminium.

Samrådsgruppens bedömning enligt kriterier 1-7:

1. Skulpturernas organiska formspråk och kulörval fångar väl känslan av uppdragets tema "Det levande vattnet" och bidrar på ett tydligt sätt till områdets identitet. Skalan på konstverket förhåller sig till det storskaliga stadsrummet på ett mycket bra sätt och genom sin placering kommer skulpturerna att verka platsbildande och bidra till torgets funktionalitet.

- I mötet med ishallens stringenta fasad bidrar gestaltningen med ett levande och lekfullt inslag.
2. Gestaltningen upplevs som vatten i rörelse, en vattenkaskad fångad i ögonblicket, men dess formspråk ger den även ett mångbottnat uttryck som är tolkningsbart på flera olika sätt. Skulpturerna har en taktil och levande yta som ger en sinnlig och kroppslig upplevelse. Det finns en tidlös energi, en urtidskraft i konstverket som alltid kommer att väcka tankar och locka till betraktelse och kontakt.
 3. Materialvalet rå aluminium är ett beständigt material som inte kräver tekniskt underhåll i någon större omfattning. Det tål väl olika väderförhållanden och kan enkelt behandlas med klotterskydd.
 4. Konstverket består av återvunnet aluminium och all produktion sker i Stockholmsområdet vilket gör att gestaltningen bedöms som miljömässigt hållbar.
 5. Genom sitt mångbottnade och universella uttryck tilltalar gestaltningen en bred målgrupp och man kan lätt ta den till sig oavsett ålder, bakgrund och kulturell tillhörighet. Verket kan upplevas med flera sinnen genom sin taktila utformning samt genom att den skapar rum för ljus och ljudspel. Skulpturerna kommer skänka platsen värden oavsett tid på året.
 6. Gestaltningen lockar till nyfikenhet och rörelse samt inbjuder till att upptäckas med kroppens olika sinnen. Skulpturernas lekfulla uttryck uppmuntrar till flera sorters interaktion och skapar mötesplatser på olika sätt för olika åldersgrupper.
 7. Konstnären visar på nytänkande genom sitt användande av hyperbola former som ger konstverket dess organiska och oförutsägbara strukturer. Skulpturernas komplexa form har vuxit fram i en experimenterande process med den mänskliga handen och kroppen som verktyg vilket ger konstverket dess unika egenskaper.

Förvaltningens bedömning

Kommunstyrelseförvaltningen är enig med det förslag som samrådsgruppen för fram och har inga övriga synpunkter att lämna samt föreslår att denna skrivelse antas som Stadsbyggnadsutskottets beslut om Konstnärlig gestaltning, Norra Tyresö Centrum, Entréplats Tyresövallen.

Prövning av barnets bästa

En prövning av barnets bästa enligt ”Riktlinje för barnets rättigheter i Tyresö kommun” har genomförts (se bilaga 5 ”Prövning av barnets bästa, Norra Tyresö Centrum, Entréplats Tyresövallen”).

UTDRAG

§ 19

Dnr 2020/KFN 0022 70

Svar på remiss om konstnärlig gestaltning Norra Tyresö Centrum Entréplats Tyresövallen**Kultur- och fritidsnämndens beslut**

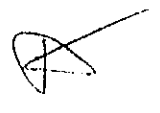
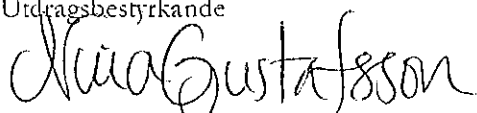
- Kultur- och fritidsförvaltningens skrivelse antas som Kultur- och fritidsnämndens svar på remiss om en offentlig konstnärlig gestaltning enligt konstprojektets samrådsgruppsbeslut på Entréplats Tyresövallen i Norra Tyresö Centrum.

Beskrivning av ärendet

Konstprojektet för Entréplats Tyresövallen har följt arbetsprocessen som är fastslagen i kommunens *'Riktlinjer för konstnärlig gestaltning av offentliga byggnader och allmänna platser'* antagen i KS 2014. Upphandlingen av konstgestaltningen har genomförts som ett urvalsförfarande enligt Lagen om offentlig upphandling (LOU). En samrådsgrupp bestående av tjänstepersoner från Samhällsbyggnadskontoret och Kultur- och fritidsförvaltningen samt en extern konstkonsult har genomfört utvärdering och urvalsprocess.

Konstprojektet finansieras genom investeringsmedel. Budgeten för delprojektet konst i Norra Tyresö Centrum (NTC) fastslogs på Miljö- och samhällsbyggnadsutskottet (MSU) 2018-11-21. Budget för konstgestaltning vid Entréplats Tyresövallen är 1 750 000 kronor. Installation av antaget konstverk samordnas med byggprojektet, preliminär tidplan för genomförande är hösten 2022.

Enligt *'Riktlinjer för konstnärlig gestaltning av offentliga byggnader och allmänna platser'* har Kultur- och fritidsnämnden beretts möjlighet att yttra sig angående beslut om Konstnärlig gestaltning, Norra Tyresö Centrum, Entréplats Tyresövallen, som i detta ärendets fall ska fattas av Stadsbyggnadsutskottet. Kultur- och fritidsförvaltningen är enig med det förslag som samrådsgruppen för fram och har inga övriga synpunkter att lämna samt föreslår att denna skrivelse antas som Kultur- och fritidsnämndens svar på remiss om Konstnärlig gestaltning, Norra Tyresö Centrum, Entréplats Tyresövallen.

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
			

Ordförandeförslag

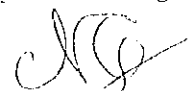
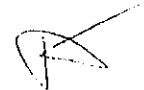
Kultur- och fritidsförvaltningens skrivelse antas som Kultur- och fritidsnämndens svar på remiss om en offentlig konstnärlig gestaltning enligt konstprojektets samrådsgruppsbeslut på Entréplats Tyresövallen i Norra Tyresö Centrum.

Beslutsgång

Ordföranden ställer frågan om kultur- och fritidsnämnden bifaller ordförandeförslaget.
Kultur- och fritidsnämnden bifaller ordförandeförslaget.

Bilagor

Bilaga 1_Riktlinjer för konstnärlig gestaltning av offentliga byggnader och allmänna platser.pdf
Bilaga 2_Konstprogram för Norra Tyresö Centrum.pdf
Bilaga 3_Konstprogram Entréplats Tyresövallen.pdf
Bilaga 4_Prövning av barnets bästa_Norra Tyresö Centrum_Entréplats Tyresövallen.pdf
Tjänsteskrivelse. Svar på remiss om konstnärlig gestaltning Norra Tyresö Centrum Entréplats Tyresövallen.pdf

Justerandes sign 			Utdragsbestyrkande
---	---	---	--------------------

TJÄNSTESKRIVELSE

2020-03-06

1 (6)

Tyresö kommun
Mina Alsawadi
Landskapsarkitekt
Samhällsbyggnadskontoret
Charlotte Gyllner
Kultursekreterare
Kultur- fritidsförvaltningen

Diarienummer
2020/KFN 0022 70

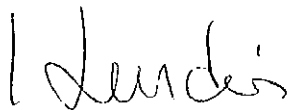
Kultur- och fritidsnämnden

Svar på remiss om konstnärlig gestaltning Norra Tyresö Centrum Entréplats Tyresövallen

Kultur- och fritidsförvaltningens förslag till beslut till kultur- och fritidsnämnden

- Kultur- och fritidsförvaltningens skrivelse antas som Kultur- och fritidsnämndens svar på remiss om en offentlig konstnärlig gestaltning enligt konstprojektets samrådsgruppsbeslut på Entréplats Tyresövallen i Norra Tyresö Centrum, och överlämnas till stadsbyggnadsutskottet.

Kultur- och fritidsförvaltningen

Inger Lundin
Förvaltningschef
Kultur- och fritidsförvaltningen

Lena Hellström
Enhetschef
Kultur, friluft och föreningsstöd

Sammanfattning

Konstprojektet för Entréplats Tyresövallen har följt arbetsprocessen som är fastslagen i kommunens *'Riktlinjer för konstnärlig gestaltning av offentliga byggnader och allmänna platser'* antagen i KS 2014. Upphandlingen av konstgestaltningen har genomförts som ett urvalsförfarande enligt Lagen om offentlig upphandling (LOU). En samrådsgrupp bestående av tjänstepersoner från Samhällsbyggnadskontoret och Kultur- och fritidsförvaltningen samt en extern konstkonsult har genomfört utvärdering och urvalsprocess.

Konstprojektet finansieras genom investeringsmedel. Budgeten för delprojektet konst i Norra Tyresö Centrum (NTC) fastslogs på Miljö- och samhällsbyggnadsutskottet (MSU) 2018-11-21. Budget för konstgestaltning vid Entréplats Tyresövallen är 1 750 000 kronor. Installation av antaget konstverk samordnas med byggprojektet, preliminär tidplan för genomförande är hösten 2022.

Enligt *'Riktlinjer för konstnärlig gestaltning av offentliga byggnader och allmänna platser'* har Kultur- och fritidsnämnden beretts möjlighet att yttra sig angående beslut om Konstnärlig gestaltning, Norra Tyresö Centrum, Entréplats Tyresövallen, som i detta ärendets fall ska fattas av Stadsbyggnadsutskottet. Kultur- och fritidsförvaltningen är enig med det förslag som samrådsgruppen för fram och har inga övriga synpunkter att lämna samt föreslår att denna skrivelse antas som Kultur- och fritidsnämndens svar på remiss om Konstnärlig gestaltning, Norra Tyresö Centrum, Entréplats Tyresövallen.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Just nu planläggs och bebyggs den nya stadsdelen Norra Tyresö Centrum (NTC) för bland annat bostäder. Ambitionen är att NTC ska vara ett modernt kommundelscentra med stora stadskvaliteter, där Tyresö Centrum och Tyresövallen kopplas ihop. Området ska erbjuda hållbara förutsättningar och inbjuda till aktivitet, lek och kontakter i de offentliga rummen. Fokus för kvarteren ligger på hållbar stadsutveckling, både socialt, ekonomiskt och ekologiskt. För att nå dessa mål har Tyresö kommun bland annat beslutat att tillföra offentlig konst i den nya stadsdelen. Konst har en unik förmåga att

tillföra mänskliga, sinnliga och poetiska värden i en stadsmiljö. En konstnärlig gestaltning bidrar till att öka attraktionskraften och skapa mervärde på en plats. Det ger en visuellt tilltalande miljö, väcker frågor och skapar mötesplatser i det offentliga rummet.

Konsten i Norra Tyresö Centrum är den största offentliga konststatsningen i kommunen hittills, och det första konstprojektet som följt arbetsprocessen som finns fastslagen i kommunens *'Riktlinjer för konstnärlig gestaltning av offentliga byggnader och allmänna platser'* (se bilaga 1).

Ett övergripande konstprogram togs fram 2016 och i detta identifierades ett antal platser inom området som lämpliga för konst (se bilaga 2 "Konstprogram för Norra Tyresö Centrum"). Entréplatsen till idrottsområdet vid Tyresövallen är en av de platser som är utvalda att gestaltas konstnärligt och det är även det största konstprojektet inom NTC.

Konstprogrammet fastslog ett gemensamt övergripande tema för de konstnärliga gestaltningarna som ska uppföras inom NTC: *Det levande vattnet*. Ett förslag till undertema för den konstnärliga gestaltningen av Entréplatsen är *Vattenkraft och den energi som utvinns ur strömmande vatten*. Entréplatsen kommer att vara en tydlig samlingsplats och ett viktigt offentligt rum i den nya stadsdelen. Gestaltningen ska uppmuntra till interaktion och locka till kreativitet och rörelse. Ett konstprogram specifikt för entréplatsen (se bilaga 3 "Konstprogram Entréplats Tyresövallen") togs fram 2018 som ett komplement till det övergripande konstprogrammet.

Upphandling, urvalsprocess och bedömning

Upphandling påbörjades våren 2019 med en utlysning av konstuppdraget som resulterade i 48 inkomna anbud. Bedömningen och utvärderingen skedde i två steg för val av tre konstnärer som tilldelades skissuppdrag. I steg ett gjordes ett första urval av representanter från Kultur- och fritidsförvaltningen, Samhällsbyggnadskontoret och Upphandlingsenheten. Som steg två presenterades sex utvalda konstnärer för samrådsgruppen som beslutade vilka tre som skulle tilldelas skissuppdrag. Bedömningen grundade sig på tre kriterier:

- Referensuppdragens konstnärliga förmåga att relatera till omgivningen och kontext

- Referensuppdragens innehållsliga hållbarhet
- Referensuppdragens materialmässiga hållbarhet

Skissuppdragen tilldelades följande konstnärer:

Åsa Maria Bengtsson, Matti Kallioinen och Olov Tällström.

Samrådsgrupp för konstprojekt Entréplats Tyresövädden:

- o **Maria Björnsdotter**, projektledare delprojekt Konst, landskapsarkitekt, Samhällsbyggnadskontoret
- o **Charlotte Gyllner**, konstansvarig kultursekreterare, Kultur- och fritidsförvaltningen
- o **Anna Grönblad**, paraplyprojektledare NTC, Samhällsbyggnadskontoret
- o **Johan Nilsson**, byggprojektledare Samhällsbyggnadskontoret
- o **My Lundblad Wistedt**, arkitekt, Samhällsbyggnadskontoret
- o **Stefan Fridén**, enhetschef, Idrotts- och fritidsanläggningar
- o **Åsa-Viktoria Wihlborg**, konstkonsult, ArtPlatform
- o **Esther Östin**, parkchef för drift och underhåll, Samhällsbyggnadskontoret

Konstnärerna erhöll ett arvode om 50 000 kronor vardera för genomförande av skissförslag innehållande: skalenlig skiss och modell, idébeskrivning, teknisk beskrivning, materialprov, drift- och underhållsbeskrivning samt budgetkalkyl. Efter avtalad skissperiod (tre månader) presenterade de tre konstnärerna sina skissförslag personligen för samrådsgruppen som därefter formulerade ett förslag till beslut. Bedömningen av inlämnade skissförslag grundade sig på följande kriterier:

1. I vilken grad konstgestaltningen bidrar till uppdragets angivna tema, platsens identitet, estetiska värde och funktionalitet och förhåller sig till miljön, området, byggnader och övrig kontext.
2. Innehållslig hållbarhet med avseende på tolkningsbarhet och aktualitet, vara angelägen över tid. Verkets förmåga att väcka tankar och nyfikenhet.
3. Materialmässig hållbarhet – konstverket ska tåla slitage och vara utfört i beständiga material som tål olika väderförhållanden och som möjliggör underhåll/teknisk förvaltning över tid.
4. Hållbarhet ur ett miljömässigt perspektiv gällande val av material och teknik.

5. Tillgänglighet – kan konstverket upplevas på olika sätt? Med olika sinnen och bidra till platsen oavsett årstid?
6. Konstgestaltningens förmåga att uppmuntra till interaktion, rörelse och social samvaro.
7. Grad av originalitet, nytänkande och innovationsrikedom.

Förslag till beslut om vinnande skissförslag

Som resultat av utvärdering och bedömning enligt kriterier föreslår samrådsgruppen att Matti Kallioinen tilldelas konstuppdraget. Konstuppdraget genomförs under förutsättning att Stadsbyggnadsutskottet godkänner taget beslut med Kultur- och fritidsnämnden som remissinstans.

Förslag till vinnande bidrag: "Forsens öron" av Matti Kallioinen, en skulpturgrupp i tre delar gjuten i återvunnen rå aluminium.

Samrådsgruppens bedömning enligt kriterier 1-7:

1. Skulpturernas organiska formspråk och kulörval fångar väl känslan av uppdragets tema "Det levande vattnet" och bidrar på ett tydligt sätt till områdets identitet. Skalan på konstverket förhåller sig till det storskaliga stadsrummet på ett mycket bra sätt och genom sin placering kommer skulpturerna att verka platsbildande och bidra till torgets funktionalitet. I mötet med ishallens stringenta fasad bidrar gestaltningen med ett levande och lekfullt inslag.
2. Gestaltningen upplevs som vatten i rörelse, en vattenkaskad fångad i ögonblicket, men dess formspråk ger den även ett mångbottnat uttryck som är tolkningsbart på flera olika sätt. Skulpturerna har en taktil och levande yta som ger en sinnlig och kroppslig upplevelse. Det finns en tidlös energi, en urtidskraft i konstverket som alltid kommer att väcka tankar och locka till betraktelse och kontakt.
3. Materialvalet rå aluminium är ett beständigt material som inte kräver tekniskt underhåll i någon större omfattning. Det tål väl olika väderförhållanden och kan enkelt behandlas med klotterskydd.
4. Konstverket består av återvunnet aluminium och all produktion sker i Stockholmsområdet vilket gör att gestaltningen bedöms som miljömässigt hållbar.

5. Genom sitt mångbottnade och universella uttryck tilltalar gestaltningen en bred målgrupp och man kan lätt ta den till sig oavsett ålder, bakgrund och kulturell tillhörighet. Verket kan upplevas med flera sinnen genom sin taktila utformning samt genom att den skapar rum för ljus och ljudspel. Skulpturerna kommer skänka platsen värden oavsett tid på året.
6. Gestaltningen lockar till nyfikenhet och rörelse samt inbjuder till att upptäckas med kroppens olika sinnen. Skulpturernas lekfulla uttryck uppmuntrar till flera sorters interaktion och skapar mötesplatser på olika sätt för olika åldersgrupper.
7. Konstnären visar på nytänkande genom sitt användande av hyperbola former som ger konstverket dess organiska och oförutsägbara strukturer. Skulpturernas komplexa form har vuxit fram i en experimenterande process med den mänskliga handen och kroppen som verktyg vilket ger konstverket dess unika egenskaper.

Kultur- och fritidsnämndens synpunkter

Kultur- och fritidsförvaltningen har representerats i den samrådsgrupp som har tagit fram förslaget till beslut om Konstnärlig gestaltning, Norra Tyresö Centrum, Entréplats Tyresövallen. Förvaltningens synpunkter har därmed kontinuerligt förts fram under processen med att ta fram ett förslag till beslut om vinnande skissbidrag (som beskrivs ovan). Kultur- och fritidsförvaltningen är enig med det förslag som samrådsgruppen för fram och har inga övriga synpunkter att lämna samt föreslår att denna skrivelse antas som Kultur- och fritidsnämndens svar på remiss om Konstnärlig gestaltning, Norra Tyresö Centrum, Entréplats Tyresövallen.

Prövning av barnets bästa

En prövning av barnets bästa enligt ”Riktlinje för barnets rättigheter i Tyresö kommun” har genomförts (se bilaga 4 ”Prövning av barnets bästa, Norra Tyresö Centrum, Entréplats Tyresövallen”).

Tyresö kommun
Utvecklingsförvaltningen
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Konsult- och servicekontoret

Riktlinjer

2014-05-13

1 (4)

Riktlinjer för konstnärlig gestaltning av offentliga byggnader och allmänna platser i Tyresö kommun.

Antagen av kommunstyrelsen 2014-05-13 § 87

Tyresö kommun befinner sig i en mycket expansiv fas som syftar till att nå visionen att vara den mest attraktiva boendekommunen i stockholmsregionen år 2030. Ett led i att öka attraktionskraften och skapa mervärde är att arbeta med konstnärlig gestaltning. På så sätt får olika områden eller byggnader en identitet, tyresöborna får landmärken att orientera sig efter och kommunen en möjlighet att kommunicera genom exempelvis ett valt tema. En gestaltning kan innebära pedagogiska möjligheter och naturligtvis en konstnärlig upplevelse.

De vanligaste typer av projekt som är aktuella är:

- detaljplaneprojekt som omfattar offentlig plats så som parker, torg, gator,
- detaljplaneprojekt som genomförs i samarbete med exploatörer,
- projekt för omvandling och förädling (inom ramen för gällande detaljplan) av offentliga platser som parker, torg och gator samt
- projekt som omfattar omvandling och/eller byggnation av anläggningar som fastighetsavdelningen ansvarar för.

Samordning, ansvarsfördelning och arbetsgång

1. Inledande möte

Styrgrupp bestående av förvaltningschefer (eller delegerat ansvar) från Samhällsbyggnadsförvaltning, Utvecklingsförvaltning och vid planerade byggen i egen regi representant från Fastighetsavdelningen samråder en gång per år och tittar övergripande på planerade byggprojekt i kommunen. Vid detta tillfälle formuleras förslag till beslut angående vid vilka projekt man ska investera i konstnärlig gestaltning och en budget föreslås. Beroende på typ av investering/bygge/anläggning och vid vilken förvaltning budgeten ligger beslutas vilka förvaltningar som ska samråda.

2. Beslut i nämnd

Beslut angående ovanstående fattas i den nämnd som ansvarar för byggprojektets budget.
Ärendet går sedan för information till Kultur- och fritidsnämnden.

3. Samrådsgrupp skapas

Till varje objekt/projekt utses en projektledare och en samrådsgrupp skapas.

Projektdeltagare:

- representant/-er från planenhet eller fastighetsenhet (*planchef/fastighetschef, planerare, landskapsarkitekt eller annan*)
- representant/-er från kulturenhet (*konstsekreterare och kulturchef*)
- arkitekt/landskapsarkitekt
- representant från byggfirma
- representant från brukare
- eventuell konstkonsult

4. Konstprogram formuleras.

Gruppen diskuterar hur och var konst kan tillskapas för platsen eller området.

Finns t ex ett genomgående tema/ledord för området/bygget?

Syfte med konstverket: geografisk orientering/ lokalhistorisk anknytning/

välbehållande/ identitet/ annat?

Ett verk eller flera?

5. Konstnär föreslås

Kulturenheten tar fram kravbild på konstverket, och presenterar det för samrådsgruppen. Kontraktering av konstnär/konstnärer måste följa kommunens regler för inköp samt i förekommande fall nationellt regelverk för inköp (LOU).

6. Skissinbjudan

När samrådsgruppen enats om konstnär får konstnären ett skissuppdrag. Skissinbjudan formuleras av Kulturenheten. I konstnärens uppdrag ingår att ta fram kostnadskalkyl för projektet samt en tidsplan. Berörd enhet bidrar med planritningar/kartor. En eller flera konstnärer kan lämna skissförslag.

7. Godkännande av skiss

Konstnären och/eller Kulturenheten presenterar skissförslaget (skalenlig modell, materialprov etcetera) för samrådsgruppen som formulerar ett förslag till beslut.

8. **Nämndbeslut** Beslut angående ovanstående fattas i den nämnd som ansvarar för byggprojektets budget. Kultur- och fritidsnämnden ska vara remissinstans innan beslut i nämnd som ansvarar för byggprojektets budget.

9. Kontrakt med konstnären

När skissen godkänts upprättar Kulturenheten ett kontrakt med konstnären. I kontraktet ska ansvarsfördelning, tidsramar/deadline med mera tydligt framgå och godkännas av konstnär och samrådsgruppen innan undertecknande.

10. Projektet genomförs**11. Projektet slutbesiktigas**

Besiktning görs av konstnären och lämpliga representanter från samrådsgruppen. Av besiktningsprotokollet ska framgå montering, material, teknik, drifts- och underhållsbehov och annan nödvändig information om konstverket. Detta ska sedan även överlämnas till ansvarig mark- eller fastighetsägare som ska förvalta verket.

12. Invigning

Konstverket invigs. Medverkan av konstnär samt eventuellt brukare, politiker, m fl.

13. Garantibesiktning

Garantitiden för konstverket är 2 år. Därefter görs en garantibesiktning av verket av konstnärer, Kulturenheten samt förvaltaren.

Konstprogram för Norra Tyresö Centrum

- hur konsten kan bidra till
utformningen av en hållbar stadsmiljö

Tema: Det levande vattnet

"Mirror d'Eau (Mirror of Water)", Bordeaux, France. Foto: Ann Magnusson.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	4
BAKGRUND TILL KONSTPROGRAMMET	5
Vad är ett konstprogram?	5
Konstprogram Norra Tyresö Centrum	5
Konstprogrammets övergripande vision	5
KONST I STADSMILJÖ	6
Konstens bärande betydelse i samhället	6
Konstens förmåga att placera människan i centrum	7
Vad kan konst vara idag?	7
TYRESÖ - HISTORIA	9
NORRA TYRESÖ CENTRUM - BAKGRUND	11
KONST I NORRA TYRESÖ CENTRUM	12
Konstens roll och betydelse i Norra Tyresö Centrum	12
Vem riktar sig konsten till?	12
Bakgrund till föreslaget övergripande tema för konstsatsningen	12
Övergripande tema för konsten i Norra Tyresö Centrum	13
Platser som förordas för konst	14
FINANSIERINGSMODELLER OCH ARBETSPROCESS	16
Finansiering	16
En gemensam konstpott för hela stadsdelen	16
Konst på kvartersmark	16
Urvalsprocess	16
Arbetsprocess - då en konstnär tilldelats uppdrag	17
Förvaltning och underhållsansvar	17
Att kommunicera och aktivera konsten i Norra Tyresö Centrum	17
Bilaga 1. Konstnärliga gestaltningsuppdrag	18
Bilaga 2. Riktlinjer för konstnärlig gestaltning av offentliga byggnader och allmänna platser i Tyresö kommun	20

"Konsten kan bidra till att skapa positiva och stimulerande platser och samhällsmiljöer samt i vidare mening skapa innehåll och sammanhang".

Ann Magnusson,
Konstkonsult och projektledare, AM Public

"Självklart ska vi satsa på konst i Norra Tyresö Centrum".

Fredrik Saweståhl,
Kommunstyrelsens ordförande i Tyresö kommun

"Konst och kultur är ett av de bärande elementen i samhället".

Workshopsdeltagare, Tyresö kommun

Förord

Eftersom tidigare konstsatsningar i Tyresö kommun fokuserat på enskilda platser har jag funnit det mycket intressant att ta ett helhetsgrepp om konstgestaltningen, för ett helt stadsutvecklingsområde. I dialog med representanter från Tyresö kommun har en vision - en bärande idé med ett starkt konstnärligt programinnehåll - formulerats för hela Norra Tyresö Centrum. Det sammanhållande temat "det levande vattnet" lämnar ett stort utrymme för tolkning. På samma gång har den valda tematiken förmågan att särskilja Norra Tyresö centrum från andra pågående stadsutvecklingsprojekt i Sverige och bidra med unika värden till platsen.

Min erfarenhet är att konsten och konstnärliga metoder är av stor vikt i utvecklingen av våra stadsmiljöer och i ett hållbart samhälle. Konsten kan berika alla människors vardag och ge kreativa infallsvinklar på bland annat sociala, ekonomiska och ekologiska frågor. Konsten berör oss på ett personligt plan men kan också få oss att relatera till och reflektera över det samhälle vi lever i. Det finns således flera anledningar till att satsa på konsten i Norra Tyresö Centrum och därigenom markant stärka Tyresös position som en vital kulturkommun.

Ann Magnusson
Konstkonsult & Projektledare AM Public

Montering av 15,7 ton älvdalskvartsit, för Stora Ursvik.
Lena Ignestam/Carina Zunino, "Drop rock",
Beställare Stockholms Sjukhem. Projektledning: AM Public.

Bakgrund till konstprogrammet

Vad är ett konstprogram?

Ett konstprogram är framförallt ett planeringsstöd och styrdokument för beställaren och övriga Involverade i en konstsatsning. I dialog med beställare och eventuell samrådsgrupp formar konstkonsulten en övergripande vision, en bärande idé med ett starkt konstnärligt programinnehåll. Programmet beskriver också projektet utifrån ett ekonomiskt, historiskt och organisatoriskt perspektiv. Här presenteras sammanhang, situation, avgränsningar, organisation, konstnärer, tidplan och budget. Konstprogrammet ska ses som ett levande arbetsdokument som succesivt kompletteras med arbetsprocess, val av konstnärer och andra relevanta dokument som hör processen till.

Ett konstprogram lägger grunden för arbetet med konst. Slutresultatet är dock helt avhängigt budgetens omfattning, hantering och fördelning av budgeten, genomförandeprocessen samt styrningen av hela arbetet med att ta fram konsten. Det är viktigt att ha en rimlig förväntan kring vad man kan få för en viss budget.

Konstprogram Norra Tyresö Centrum

Konstprogrammets syfte är att ta ett helhetsgrepp om Norra Tyresö Centrum som ett konstnärligt gestaltungsområde. Konstprogrammet för Norra Tyresö Centrum förhåller sig till Tyresö kommuns kvalitetsprogram för *Norra Tyresö Centrum – en stadsdel med hållbara förutsättningar*, 2013 samt översiktsplanen *Vision 2030 – Tyresö kommun*. Arbetet med konstprogrammet har växt fram efter samrådsmöten med representanter från plan- och kulturenheten¹ samt intervjuer och samtal med politiker och tjänstemän i Tyresö kommun² under hösten 2015. Beställarens önskemål har varit att konstprogrammet ska analysera och beskriva konstens roll i Norra Tyresö Centrum i en sammansatt och framåtblickande bemärkelse.

Konstprogrammets övergripande vision

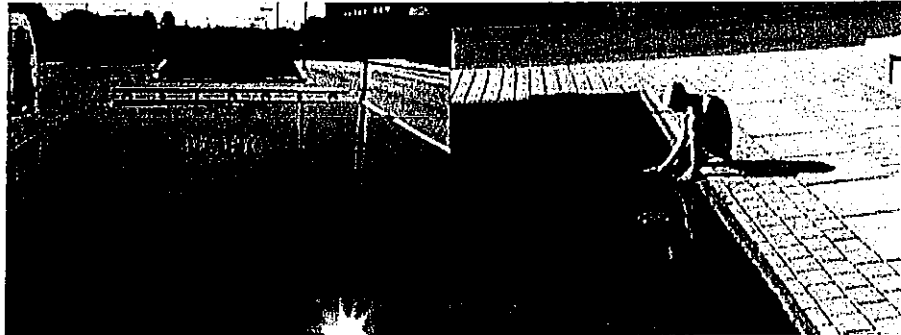
Målet med konstprogrammet är att ta ett helhetsperspektiv om stadsutvecklingsområdet Norra Tyresö Centrum ur ett konstnärligt gestaltungs-perspektiv. Tyresö kommun förblinder sig därmed att samordna och leda respektive konstnärligt gestaltungsprojekt som var för sig ska följa konstprogrammets övergripande vision och förhållningsätt.

Tyresö kommuns förhoppning är att konstsatsningen ska vara en samhällsnyttig investering på flera plan. Konsten kan skapa dynamik i stadsbilden, tillföra oväntade inslag i vår vardag, utmana våra sinnen och bidra till ökad ömsesidighet mellan människor. Den kan bidra till att människor känner större omsorg om sin miljö och vill bo, leva och verka i kommunen. Konstsatsningen kan stärka Norra Tyresö Centrum som destination, dvs. bidra till att skapa en plats dit människor söker sig för att ta del av stadens kulturliv, energi och personliga tilltal. I och med satsningen uppstår även möjligheter att knyta värdefulla nätverk och utveckla samverkansformer mellan kommunen, det lokala föreningslivet, det lokala, nationella och internationella konstlivet, skola och universitet, museum, vänorter och näringslivet.

¹ Samrådsgruppen har bestått av Ann Magnusson, Konstkonsult & projektledare, AM Public, Carolin Andersson, Projektledare Plansidan, Tyresö Kommun, Charlotte Gyllner, Kultursekreterare, Tyresö Kommun, Madelene Gunnarsson, Producent & projektkoordinator, AM Public.

² Samtal har förts mellan Fredrik Saweståhl, Kommunstyrelsens ordförande i Tyresö kommun, Iréne Hededal, Kulturchef/ kulturskolechef, deltagare i workshop se bilaga 2 och Ann Magnusson, Konstkonsult & projektledare, AM Public.

Konst i stadsmiljö

Fredrik Wretman, "Body and soul", 2002. Konstnärlig gestaltning för Södersjukhuset. Beställare: Stockholms läns landsting. Projektledning: AM Public.

Konstens bärande betydelse i samhället

"Kulturens betydelse ligger i att den är systemövergripande, det vill säga den genomsyrar hela det sociala och ekonomiska livet i städer och regioner. Kulturen är inte bara en specifik bransch och sektor för sig, utan påverkar i grunden andra branscher och andra system. Kulturen utgör substansen i den plattform som möjliggör förändring och en effektiv, innovationsbaserad kommunikation. Kulturen är både katalysator och motor för lokala utvecklingsprocesser. Den både sätter igång och driver samhällsutvecklingen".³

Stadens centrum utgör ofta en naturliga arena för möten, rekreation, handel och nöje för boende och besökande och bör utformas med omsorg. Här samspelar parker, torg och gator med stadens offentliga och kommersiella byggnader. Utöver den byggda miljön bidrar ett livligt gatuliv, utomhusaktiviteter, kaféer och restauranger, musik och konst till en aktiv, spännande och levande stadsbild.

Arkitektur- och stadsplaneringskritikern, Jane Jacobs, har beskrivit staden som ett eget ekosystem där olika kvaliteter och värden samverkar. Hon pekar exempelvis på:

Funktionsvärden – stadens organisatoriska och materiella kännetecken som gör att livet fungerar på ett effektivt, hållbart och praktiskt sätt.

Gestaltningvärden – stadens byggda och naturliga miljö som skapar platsens själ och identitet och gör den spännande, vacker och personlig.

Kulturvärden – staden i antropologisk mening, det mänskliga livet i staden, dess känsla, möten, människor, livsstilar och händelser.⁴

Det är vanligt att städer har väl utvecklade planeringssystem för en stads funktionsvärden. För arbetet med städernas gestaltning och folkliv finns däremot inte samma utvecklade systematik. Enligt Jane Jacobs är det av stor vikt att också konst och kultursektorn involveras i ett tidigt skede av en stads planeringsprocesser. Hon understryker därmed att ovanstående värden bör förstås som en helhet. Att tala om en hållbar utveckling i ett samhälle innebär således att de ekologiska, sociala, ekonomiska och kulturella värdena samspelar och förstärker varandra.⁵

³ Pier Luigi Sacco i Mikael Löfgren, *Inga undantag, värdeskapande i små och medelstora samtidskonsthallar*, s. 13: 2015.

⁴ Jane Jacobs, *Den amerikanska storstadens liv och förfall*, 2005.

⁵ Jane Jacobs, *Den amerikanska storstadens liv och förfall*, 2005.

Konstens förmåga att placera människan i centrum

Konst och kultur har en bärande betydelse i samhällsbyggandet då den har förmågan att placera människan i centrum och påverkar betraktaren på olika sätt, bland annat emotionellt, rumsligt, fysiskt, sinnligt och intellektuellt. Konsten har kapacitet att tala till det personliga och allmänmänniska i oss och skapa rum för förståelse och acceptans för andra människor. Den ger oss alternativ att förnimma och gestalta världen och uttrycker känslor som inte alltid kan uttryckas i ord. Konsten är betydelsefull för vår självkänsla och identitetsbildning och därmed för människan som kulturvarelse.

Adrián Villar Rojas, "The most beautiful of all mothers", Istanbul Biennial, 2015. Foto: Ann Magnusson

Vad kan konst vara idag?

Konstnärer arbetar idag på många olika sätt: med s.k. traditionella uttryck som skulptur och måleri men också i många andra skilda medier såsom ljus, ljud, fotografi, installationer och video. Konsten kan bidra till att försköna en plats men också i vidare mening bidra till att skapa innehåll och sammanhang. Konsten kan vara platsspecifik, d.v.s. utgå från och på olika sätt relatera till det sammanhang den placeras i. Den kan placeras solitärt eller integreras i arkitekturen och miljön på olika sätt, vara tillfällig och innehålla interaktiva element.

Byggnadsanknuten konst

Med byggnadsanknutna verk menas integrerade konstnärliga gestaltningar som samverkar med den arkitektoniska utformningen och är beroende av ett nära samarbete mellan konstnär och arkitekt. Exempel på byggnadsanknutna verk kan vara:

- Större identitetsskapande insatser som till exempel uppstår i samarbeten mellan konstnär, arkitekt och landskapsarkitekt. Dessa insatser avser konstverk specifikt framtagna för en plats där det inte är helt självklart var konsten börjar och arkitekturen slutar (eller vice versa).
- Byggnadsintegrerade eller platsspecifika konstverk som kan bestå av både fristående konstverk och tillägg i arkitekturen och i landskapet.
- Processer där konstnären agerar konsult i en större arbetsgrupp. I dessa fall skapar inte konstnären ett färdigt (eget) verk. Det kan istället innebära konstnärlig medverkan vid utformning av platsbildningar, både integrerat i arkitekturen och/eller i landskapet, orienteringsskapande gestaltningar genom konstnärlig kompetens vid färgsättningsarbeten och materialval, utformning av tekniska detaljer och funktioner. Med olika "installationer" som ljus, ljud, orientering, delar av eller formgivning av platsen, mönstersettnings, mark, golv eller möbler osv

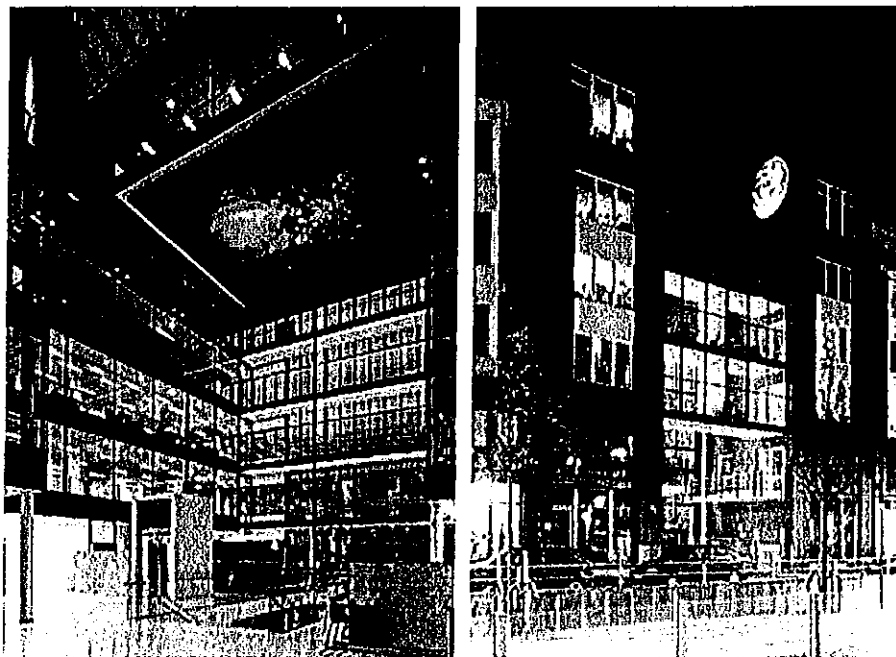

Bild 1. Ulf Roloff, "Rosa/Turquoise och 3 Blå", Konstnärlig gestaltning för Kv. Riga 2 i Värtahamnen, Stockholm. Beställare: Vasakronan. Projektledning: AM Public. Foto: Gustav Kaiser.
Bild 2. Eva Koch, "Spænd", Konstnärlig gestaltning för Båtbyggargatan i Hammarby sjöstad, Stockholm. Beställare: Familjebostäder. Projektledning: AM Public. Foto: Michael Perlmutter.

Lös konst

Utöver platser som i olika former integreras med arkitekturen, dvs. byggnadsanknuten konst, kan konst som är flyttbar tillkomma, s.k. lös konst. Lös konst är också beroende av en tidig samplanering med arkitekterna, om än utifrån andra förutsättningar. Det kan handla om ljudverk såväl som målningar och skulpturer. Exempel på lös konst kan vara:

- Solitära konstverk, unika konstnärliga objekt, som relaterar till platsen men som inte är byggnadsintegrerade. Konstnärliga uttryck som film och video eller andra mer tekniska installationer som rörlig bild, ljus och/eller andra uttryck som är aktuella i samtidskonsten.
- Verk av mer tillfällig karaktär, som utspelar sig under en kort tid. Det kan exempelvis röra sig om social interaktion, pedagogiska projekt, iscensättande och utforskande av ett tillstånd eller genom att testa ett kreativt förhållningssätt på en specifik situation.

Bild 1. Ny regional utvecklingsplan (RUFS). Beställare: Stockholms Regionplanekontor och kulturförvaltningen i Stockholms läns landsting. Projektledning: AM Public.
Bild 2. Shirin Neshat, ur "Zarin", Stockholm konst vid GATE – Greenland Park Art and Technology event i Kista. Beställare: Stockholms stad m.fl. Projektledning: AM Public.

Tyresö - historia

Tyresö kommun har expanderat mycket under de senaste decennierna. 1949 fanns ca 3000 boende och idag är det över 40 000. Befolkningen består till stor del av nyinflyttade som inte har Tyresö som sin ursprungliga hembygd. I följande kapitel ges en kort bakgrund till Tyresös spännande och långa historia.

Säljakt och fiske

När inlandsisen drog sig undan från Tyresö för ca 10 000 år sedan levde de människor som rörde sig i området förmodligen av säljakt och fiske och bodde bara tillfälligt vid stränderna. Under bronsåldern (ca 1800-500 f Kr) hade landet höjts och strandängarna vid Albysjön fungerade som betesmarker åt ett boskapsskötande folk. Under yngre järnåldern (ca 500 e Kr) fanns gårdar vid Gimmersta, Uddby, Alby, Kumla, Näsby, Raksta och Åva, alla med ganska typiska lägen vid en skyddad vik. Spår som finns kvar av denna tid idag är några gravar, gravfält och enstaka andra lämningar.

Tyresö slott och kyrka

Under 1600-talet blev Tyresö eget pastorat efter att ha brutit sig ur Österhaninge socken. Godsherrn Gabriel Oxenstierna lät bygga det praktfulla Tyresö slott och kyrka på sin nuvarande plats. Under den period godsets areal var som störst upptog det nästan hela den nuvarande kommunens yta. De flesta av traktens torpare och bönder arrenderade mark av godset och under 1600-talet anlades ett stort antal dagsverkstorp på godsets marker för att tillgodose behovet av arbetskraft. Den siste godsherrn var markis Claes Lagergren som ägde slottet från 1800-talets slut till 1930, då han donerade slottet och den avstyckade parken till Nordiska museet.

Vattenkraft

Eftersom Tyresö hade god tillgång till vattenkraft fick Tyresö stor betydelse för industrihistorien från medeltid fram till 1800-talet. De tre vattenhjulen i kommunens vapen representerar tre fall: Nyfors (eller Wättinge som det tidigare hette), Uddby och Follbrinksströmmen. Dessa var så betydande att socknen under 1500- och 1600-talen utvecklades till en av de viktigaste industriorterna i Stockholms omnejd. Tyresögodset och de tillhörande ägorna utgjorde under större delen av denna tid det administrativa och ekonomiska centrum i det som idag är Tyresö kommun.

Skärgårdsboende och självförsörjning

Redan vid 1900-talets början styckades ett tiotal tomter av från godset till Breviks villasamhälle. Många sökte sig bort från innerstadens miljöer och byggde i skärgården i nationalromantisk stil. Kumla herrgårds marker köptes 1910 och styckades därefter i stora tomter som var lämpliga för egnahems- och trädgårdsbruk. Under 1920- och 1930-talen tog exploateringen av Kumlas marker ordentlig fart. Med ett världskrig i färskt minne betonades vikten av egen odling för att vara självförsörjande. På 1930- och 40-talen blev det populärt att ha en sportstuga för friluftsliv, mycket tack vare friluftsrörelsen och scoutrörelsen. Efter markis Lagergrens död 1930 påbörjades exploateringen av Tyresögodsets marker. 1932 inleddes tomtförsäljningen vid Strand, Trinntorp, Älmora och Tyresö-Flaten. I slutet av 1950-talet var så gott som hela den norra kuststräckan av Brevikshalvön, från Strand till Dyvik, fullt bebyggd med sportstugor. Idag är egnahemsbebyggelsen uppblandad med hyreshus och moderna villor, särskilt i västra Tyresö. Fritidshusbebyggelsen med sportstugan och sommarhemmet som förebild syns ännu på vissa ställen i östra Tyresö men permanentboendet håller raskt på att förändra kommunens karaktär.

Bollmora, industrier och friluftsliv

I början av 1950-talet uppstod planer på att göra en förort av Tyresö. Några mindre grupphusområden hade byggts i Trollebäcken under 1950- och 1960-talen av kommunen,

och när ett stort markområde blev till salu i slutet på 1950-talet kring gårdarna Myggdalen och Bollmora ville kommunledningen inte tillåta fler sommarstugor. Istället började man planera ett helt nytt centrumområde med bostäder, butiker och kommunal service. Inledningsvis var visionen en bilburen förort för ungefär 10 000 invånare. Utbyggnaden av det nya samhället påbörjades 1959 då hälften av stadsplanen för centrumområdet fastställdes. Planen blev uppmärksamman genom att den vände på konventionen för samtida stadsbyggande genom att föreslå småhusbebyggelse vid centrumdelen och flerbostadsbebyggelse i utkanten av samhället, "den konkava staden". Bollmora stod färdigt 1962 och var då en av de första moderna satellitstäderna utanför Stockholm. Utbyggnaden av Tyresö tog sedan fart och på 10 år femdubblade samhället sin befolkning. År 1970 bodde drygt 27 000 invånare i kommunen. Dagis, skolor och idrottsarenor byggdes och ett starkt föreningsliv växte fram. Den stora arbetsgivaren i många år var L M Ericsson, som i början av 1990-talet ersattes av kommunens satsning på vuxenutbildning. Efter folkomröstning 1987 bytte Bollmora Centrum namn till Tyresö Centrum. Sedan 1990-talet exploateras de östra kommundelarna, först den s.k. trädgårdsstaden Strand och därefter Brevikshalvön, i flera etapper. Småstadskaraktären, närhet till friluftsliv i kombination med närheten till storstaden gör numera Tyresö till en attraktiv kommun att bo i med sina ca 44 000 invånare.

Konstnärskolonin på Tyresö

I alla de nordiska länderna uppstod olika konstnärskolonier vid årtiondena runt förra sekelskiftet. Tyresökolonin bildades på 1890-talet då ett antal svenska konstnärer flyttade hem till Sverige från Frankrike för att tillbringa somrarna i Tyresö. En centralgestalt var prins Eugen som började hyra en sommarbostad på Tyresö. Vid samma tid vistades även bl.a. konstnärerna Oscar Björck, Richard Bergh, Ellen Lundberg Nyblom, Viggo Johansen, Teodor Lundberg och Lennart Nyblom samt formgivaren Gunnar G:son Wennerberg i Tyresö. Richard Berghs bortgång år 1919 markerade slutet på konstnärsepoken på Tyresö, en epok som hade varat i närmare tjugofem år. Tyresö hade på olika sätt varit betydelsefullt och satt spår hos de konstnärer som verkade där. Såväl Richard Bergh som Viggo Johansen lämnade vardera efter sig åtminstone ett tjugotal målningar med Tyresömotiv, och betydelsen för prins Eugens konstnärskap går Tyresö inte att överskatta. Det var här som hans konstnärskap fördjupades och utvecklades och i Waldemarsuddes samlingar finns fler än 100 oljemålningar med Tyresömotiv.⁶

⁶ Information från utställningskatalogen *Konstnärskolonin på Tyresö*, Prins Eugens Waldemarsudde, 2014.

Norra Tyresö Centrum – Bakgrund

Hösten 2012 fick samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att påbörja arbetet med att planlägga Norra Tyresö centrum för bland annat bostäder. I december 2013 godkände miljö- och samhällsbyggnadsutskottet det kvalitetsprogram som tagits fram för området. Norra Tyresö Centrum är det största stadsbyggnadsprojektet i Tyresö kommun sedan beslutet om Trädgårdsstaden i Tyresö Strand för 20 år sedan. Förslaget till ny struktur och bebyggelse inom området utgår från Forelltorget – ett attraktivt stadsrum och navet i den nya stadsdelen. En attraktiv stadsmiljö skapas med god utformning, offentliga rum och spännande arkitektur. En finmaskig kvartersstruktur med tydliga gaturum ger ökad orienterbarhet samt erbjuder en mjuk trafikmiljö gång, cykel och kollektivtrafik prioriteras. Variationen möjliggör en omväxlande upplevelse av området och den byggda miljön.

Ambitionen är att Norra Tyresö Centrum ska vara ett modern kommundelscentra med stora stadskvaliteter, där Tyresö centrum och Tyresövallen kopplas ihop. Området ska erbjuda hållbara förutsättningar och inbjuda till aktivitet, lek och kontakter i de offentliga rummen. Grönskan i stadsdelen är urban med anknytningar till omgivande större natur- och rekreationsområden. Fokus för kvarteren ligger på hållbar stadsutveckling, både socialt, ekonomiskt och ekologiskt. Det betyder bland annat att det ska vara enkelt för dem som bor i de nya kvarteren att leva på ett miljömässigt hållbart sätt.

De tre ledorden när det gäller utformningen av det nya området är:

1. Det attraktiva stadsrummet

Centrum ska bli en naturligare mötesplats, ett offentligt rum med urbana kvaliteter, en plats att vistas och trivas på.

2. Funktionsblandning

Genom att komplettera handel och fritidsaktiviteter med ett tätt, nära och blandat boende skapas ett livskraftigt centrum. Bostäderna ska ha olika uttryck, typ och upplåtelseform.

3. Orienterbarhet

Genom att skapa ett nät av säkra, attraktiva gator och stråk för alla blir Tyresö centrum välkomnande och tillgängligt. Det ska finnas naturliga länkar mellan centrum, idrottsparken och övriga Tyresö.

Norra Tyresö Centrum ska kännetecknas av en miljö som uppfattas som livfull, attraktiv och karaktärsfull. Stadsdelen ska utvecklas hållbart och ge förutsättningar för att leva hållbart. Det ska också finnas naturliga länkar mellan centrum, idrottsparken och övriga Tyresö. Tyresö kommuns vision är att 2030 vara den attraktivaste kommunen i regionen.⁷

⁷ Information från Tyresö kommuns kvalitetsprogram för *Norra Tyresö Centrum – en stadsdel med hållbara förutsättningar* från 2013.

Konst i Norra Tyresö Centrum

Konstens roll och betydelse i Norra Tyresö Centrum

Konst och konstnärliga processer bidrar till att berika vår vardag och har förmågan att skapa stimulerande upplevelser i stadsmiljön. Konsten kan väcka nyfikenhet, skapa oväntade möten för såväl boende som besökare och vidga vår syn på samhällsutveckling. Därigenom kan konsten i Norra Tyresö Centrum bidra till att uppfylla kvalitetsprogrammets vision om att skapa en hållbar, attraktiv, livfull, funktionsblandad och orienterbar stadsdel.

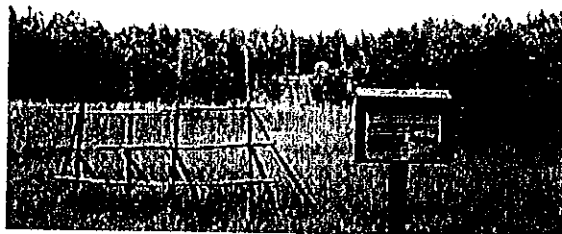
Vem riktar sig konsten till?

Norra Tyresö Centrum kommer att besökas och genomströmmas av en mångfald av människor med olika bakgrunder och livserfarenheter vad gäller exempelvis nationell och kulturell bakgrund, religion, ålder, funktionsförutsättning, språk, kön och så vidare. Målet är att de konstnärliga gestaltningarna ska vara tillgängliga på olika nivåer, nå en bred publik och verka generationsöverskridande. En god spridning vad gäller konstnärskap, uttryck, material och tekniker bör eftersträvas samt en genomgående hög kvalitet. Konsten ska placeras så att så många människor som möjligt kan ta del av den i sin vardag.

Bakgrund till förslaget övergripande tema för konstsatsningen

Ett tidigt uttalat önskemål från Tyresö kommun har varit att – i konstprogrammet - ta fasta på stadens historia och det man förknippar med Tyresö såsom närheten till natur, skog, öppna kulturlandskap, kustvatten och inlandsvatten. Karaktäristiskt för landskapet i Tyresö är de starkt kuperade terrängförhållandena och mångfalden av växter och djur. Nästan halva Tyresös landareal är oexploaterad skogsmark som är värdefull både för friluftslivet och den biologiska mångfalden.

Tvärs genom kommunen går Tyresåns sjösystem med ett pärlband av sjöar och åar från Drevviken i väster och till Albysjön och Fatburen i öster. Inom Tyresö finns hela eller delar av 16 sjöar, de flesta mindre med skiftande karaktär. Tyresö har insjöar och lång kuststräcka mot havet och dess vikar. Här finns, förutom natursköna strövområden, också flera fina mindre badplatser. Tyresö är en av de tio kommuner i landet som har störst andel skyddad natur sett till arean. Ungefär en tredjedel av kommunens yta är natur och vatten som skyddas enligt miljöbalken. Vattnet i Tyresö har många värden för de som bor och är verksamma i kommunen – dricksvatten, rekreation, bad, transport, sport och naturupplevelser. Vattnet är dessutom en resurs som bidrar till kommunens attraktivitet.⁸

⁸ Information från *Vision 2030, Tyresö Kommun*.

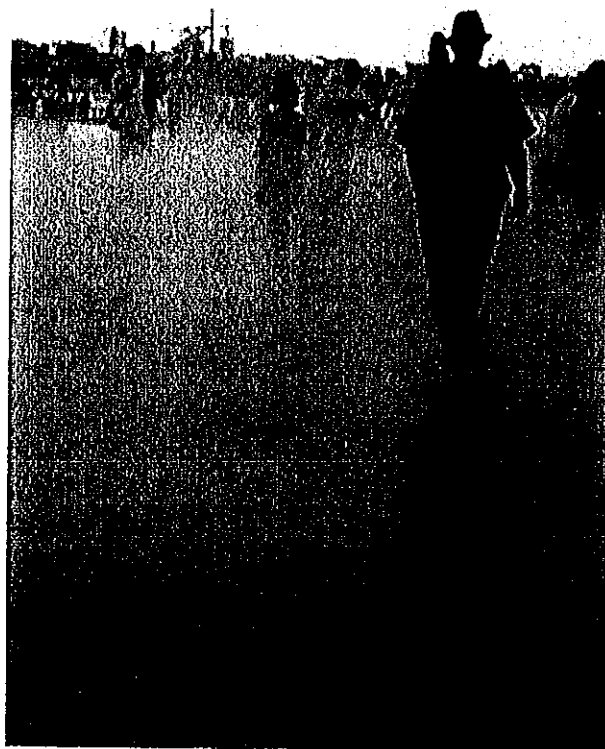
Övergripande tema för konsten i Norra Tyresö Centrum

Ambitionen är att Norra Tyresö Centrum ska vara en stadsdel med hållbara förutsättningar. I detta avseende är det naturligtvis även viktigt att ta ett helhetsperspektiv om stadsutvecklingsområdet ur ett konstnärligt gestaltningsperspektiv. Då projektet innehåller olika etapper och har en tidsplan som sträcker sig över flera år är det särskilt viktigt att konstsatsningen hålls ihop av en övergripande tematik. Varje delprojekt ska således ges sin egen prägel utan att för den skull förlora den sammanhållande helheten.

Som övergripande tema för konstsatsningen i stadsdelen Norra Tyresö Centrum föreslås **"Det levande vattnet"**.

Temat bygger vidare på den natur- och miljövision som framförts i kvalitetsprogrammet för *Norra Tyresö Centrum – en stadsdel med hållbara förutsättningar* (skriven 2013) samt översiktsplanen *Vision 2030 – Tyresö kommun*. Det föreslagna temat har därmed förmågan att både gestalta och binda samman Norra Tyresö Centrum men också hela kommunen.

Temat öppnar upp för en rad spännande konstnärliga samarbeten, tankar och uttryck. Vatten kan t.ex. tolkas fysiskt, symboliskt, poetiskt, kroppsligt eller metaforiskt och kan väva samman olika slags berättelser. Vattnet väcker också en mängd associationer: hav, regn, fiskar, båtar, kraft, bad, liv, is, tårar, törst, skönhet, fara, bubblor, djup, dagg, droppar, dusch, miljöfrågor, vattenkraft; vattnets förmåga som liv- och rogivande element, vår evolutionära koppling till vatten osv. Vatten är en förutsättning för liv och är ett av de mest föränderliga elementen vi har i naturen. Det kan representera frihet och oändlighet, mystik och energi. Att utforska och lära sig mer om vatten är således att lära sig mer om oss själva och världen.

"Mirror d'Eau (Mirror of Water)", Bordeaux, France. Foto: Ann Magnusson

Platser som förordas för konst

Nedan beskrivs de platser som konstprogrammet förordar konstsatsningar på. Platserna är formulerade i Tyresö kommuns kvalitetsprogram för *Norra Tyresö Centrum – en stadsdel med hållbara förutsättningar*.

Idrottsområdet med Tyresövallen, området inkluderar Tyresövallen med fotbollsplaner, uterink, och ishall, samt simhallen Aquaarenan och ska bidra med aktivitet, liv och rörelse året runt.

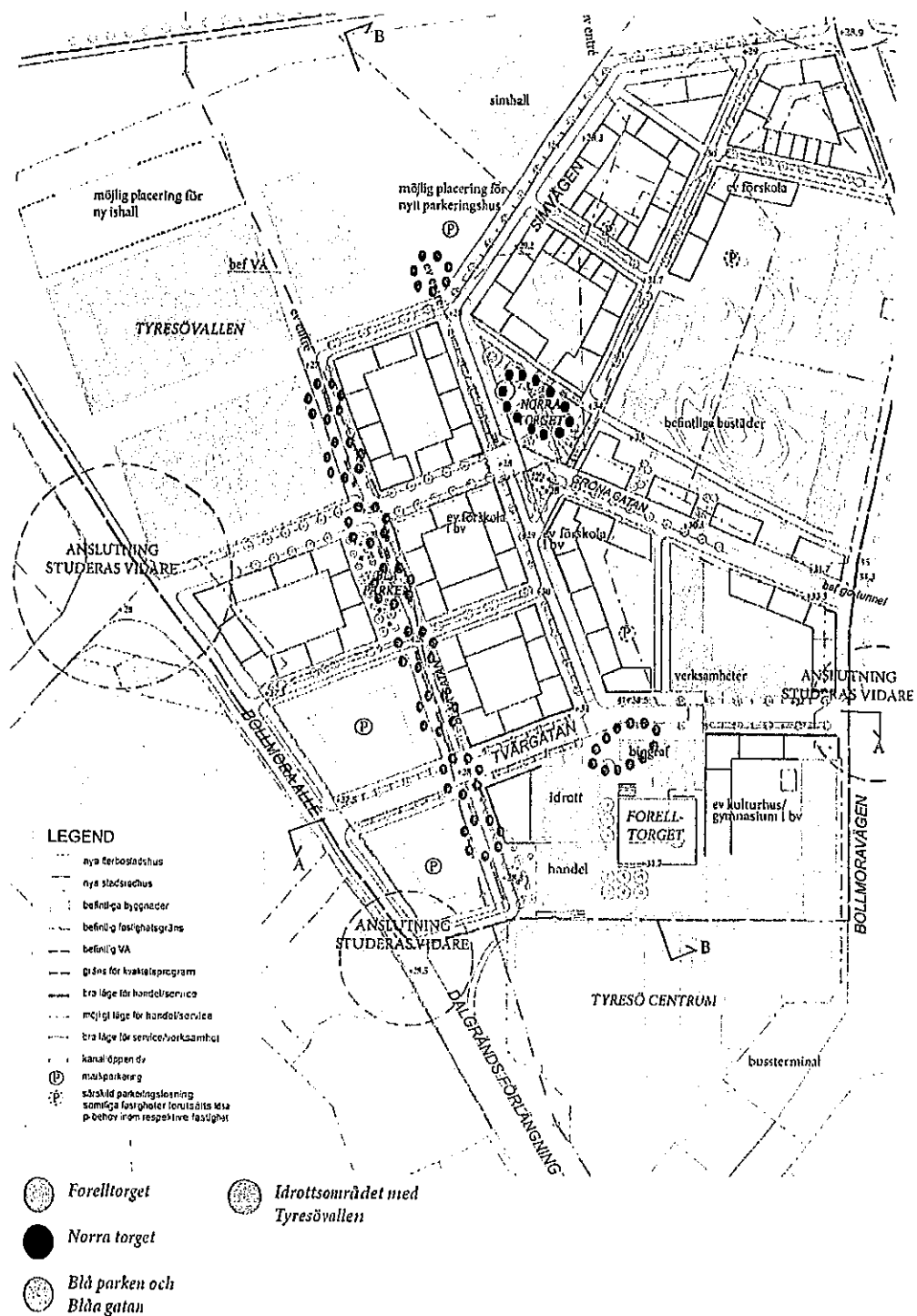
Forelltorget, är ett attraktivt stadsrum och navet i den nya stadsdelen. Forelltorget är stadsdelens publika vardagsrum och ska kännas inbjudande och attraktivt dygnet om – där fyller biografen en viktig funktion. Torget är navet i Norra Tyresö Centrum och binder samman området med Tyresö centrum.

Blå parken, parken är en utvidgning av den Blåa gatan och präglas av vatten och odling. På platsen står rader av fruktträd med lokala sorter. Vattnet och växterna speglar både årstider och väder. Här finns gott om sittmöbler och god belysning.

Blåa gatan, är en gånggata som länkar samman platsbildningen med kvarteret i väster. Gatan av de två nya gator som ska koppla samman Tyresö centrum till Tyresövallen och förväntas karaktäriseras av synlig hantering av dagvatten.

Norra torget, torget är ett aktivitetstorg där flera gångstråk sammanstrålar. Halva platsen är en plan yta med rum för lek, spel och uppträdanden. Den andra halvan är en bevarad naturslänt med vackra tallar och hällar.

Övriga platser, t.ex. cykelställ, cykelhus, galler runt träden vid gatorna, bänkar, möblering i parker osv.

Finansieringsmodeller och arbetsprocess

Finansiering

Den offentliga konsten i Norra Tyresö Centrum finansieras genom att delar av investeringsbudgeten för investeringsprojekt inom Norra Tyresö Centrum öronmärks för konstprojekt. Beslut tas av den nämnd som ansvarar för projektets budget, i det här fallet miljö- och samhällsbyggnadsutskottet under kommunstyrelsen.

En vanlig metod i andra kommuner är att avsätta 1% av investeringsbudgeten för ett projekt till att skapa offentlig konst. I Tyresö har man valt att jobba med riktlinjer för konstnärlig gestaltning (se bilaga 2) och baserar budgeten för varje konstprojekt utifrån det investeringsprojekt som är aktuellt.

En gemensam konstpott för hela stadsdelen

I stället för att successivt knyta medlen som avsätts för konstnärlig gestaltning till mindre delområden föreslår konstprogrammet att medlen för Norra Tyresö Centrum samlas i en gemensam pott. En fördelningsnyckel fördelar sedan medlen i denna pott till de olika konstprojekten i stadsdelen. Förfarandet gör det möjligt att ta ett helhetsgrepp om konstgestaltningen för ett helt stadsutvecklingsområde. Till varje delprojekt utser projektledningen för Norra Tyresö Centrum en samrådsgrupp (enligt steg 3 i kommunens riktlinjer) som samordnar och leder respektive konstnärligt gestaltningsprojekt som var för sig ska följa konstprogrammets övergripande vision och förhållningsätt. Konstkonsult anlitas vid behov beroende på projektets omfattning. Projektledare för Norra Tyresö Centrum ansvarar för att informera alla aktörer om konstprogrammet.

Den totala summan för offentlig konst i detta konstprogram är baserad på en bedömning av de olika konstprojekten som föreslås, se bilaga 1.

Konst på kvartersmark

Konstprogrammet tar främst upp resonemang kring offentlig konst i stadsdelen Norra Tyresö Centrum, men Tyresö kommun uppmuntrar även till konstnärlig gestaltning på kvartersmark. Konst som är synlig på t.ex. fasader eller förgårdsmark behöver tas fram i samråd med Tyresö kommun. En konststyrgrupp sätts samman av byggherren/fastighetsägaren där en representant för Tyresö kommun finns med, t.ex. kultursekreterare eller projektledare. Konst som inte har visuell påverkan på det offentliga rummet, placerad på exempelvis innegårdar eller i trapphus kan med fördel ta inspiration från konstprogrammets resonemang och övergripande tema.

Urvalsprocess

Urvalet av konst följer en transparent och väldokumenterad process. Processen ska vara konstruerad för att både möta konstverkets och konstnärens behov av konstnärligt tolkningsutrymme och beställarens behov. Konstansvarig på kulturenheten alt anlita konstkonsult finns representerad genom hela urvalsprocessen och samordnar kraven som ställs på den konstnärliga gestaltningen, från skiss till installation.

Vid ett skissuppdrag ombeds konstnären lämna in:

- Skalenlig modell, fysisk eller digitalt i 3D
- Materialprover
- Detaljerad genomförandeplan
- Kostnadsberäkning

Efter att skissförslaget har presenterats tas beslut om ett eventuellt genomförande av ett konstprojekt.

Arbetsprocess då en konstnär tilldelats uppdrag

Konstnären producerar konstverket i dialog med samrådsgruppen där representanter från byggläning, arkitekt och/eller landskapsarkitekt och konstansvarig kan ingå. Det nära samarbetet är nödvändigt för att konstverket och dess omgivning ska interagera på bästa sätt. Ibland kräver konstverket t.ex. markberedning, belysning eller särskilda fästen för montering som måste inkluderas i byggprocessen av fastigheten. Gränsdragningar mellan konst och byggprocess görs. Under konstprojektet förankras kontinuerligt arbetet med konst även hos beställaren. När så verket är färdigställt kan konstverket invigas och konstnären överlämnar det till Tyresö kommun, som kommer att äga och förvalta verket.

Förvaltning och underhållsansvar

Då varje konstverk har sina behov av skötsel- och underhållsåtgärder är det viktigt att verken förvaltas kontinuerligt för att undvika dyra akutåtgärder och risker. Kommunen bör planera för återkommande kostnader och arbetsinsatser och formulera en förvaltningsstrategi. Dessutom bör en skötselplan upprättas för varje konstverk. Frågan om vem som generellt har det övergripande ansvaret för Tyresö kommuns konsthäntering och förvaltning behöver utredas. Generellt finns idag inga riktlinjer antagna för hur driften och underhållet för konstverken ska organiseras och finansieras inom kommunen. Vanligen bekostar gata/park eller fastighet vård och underhåll av fast konstnärlig gestaltning om inte annan överenskommelse gjorts. Detta bör klargöras i varje konstprojekt som genomförs i Norra Tyresö Centrum.

Att kommunicera och aktivera konsten i Norra Tyresö Centrum

Utöver de ovan beskrivna uppdragen kan tillfälliga konstinsatser, metodutveckling och pedagogiska insatser formuleras inom ramarna för konstprogrammet med syftet att aktivera konsten i stadsdelen. Det kan handla om föreläsningar, seminarier, film, performance, konstvisningar och aktiviteter som inspirerar till eget skapande. Den konstsatsning som görs i Norra Tyresö Centrum kan med fördel kommuniceras och lyftas fram på olika sätt t.ex. i en katalog, TV, press, hemsida och i de sammanhang kommunen lyfts fram. Vid färdigställande av varje enskilt konstnärligt gestaltungsuppdrag kan en festlig invigning arrangeras med aktiviteter, tal och mingel.

Stockholm 2016-05-08

Ann Magnusson
Konstkonsult & projektledare
AM Public
www.ampublic.se

Bilaga 1.

Konstnärliga gestaltningsuppdrag på tema *Det levande vattnet*

Konstprogrammet förordar fem stycken uppdrag varav ett större huvuduppdrag. Uppdragen ska relatera till det övergripande temat *Det levande vattnet* men varje delprojekt ska var för sig framstå som starka självständiga konstnärliga projekt.

Ledord för konstsatsningen är: hållbar stadsutveckling, orienterbarhet, personligt tilltal, levande gaturum, samtida, kvalitet, energi och visionärt.

Observera att de förslag som ges på riktningar för de enskilda uppdragen ska behandlas som just förslag och syftar till att ge beställaren en bild av de möjligheter som finns i att arbeta med tema vatten. Det är viktigt att konstprogrammet fördjupas i den operativa fasen och att konstnärer som anlitas till respektive uppdrag ges tolkningsutrymme att utveckla sina uppdrag när det gäller konstprogrammets övergripande tema, specifika material, plats osv. Tema "Det levande vattnet" behöver alltså inte inbegripa vatten som material.

Uppdrag 1.

Vattenkraft och energi – *Vattenlek*

Plats: Idrottsområdet med Tyresövallen

I kvalitetsprogrammet för Norra Tyresö Centrum bevaras och utvecklas Tyresövallen tillsammans med Aquarena (simhallen). Idrotten ska därmed fortsätta ges en stark funktion i området kring Tyresö Centrum. Konstprogrammet föreslår att en konstnär får till uppgift att ta fram ett gestaltningsförslag för idrottsområdet som fokuserar på användandet av det offentliga rummet som vardagsrum för lek, social samvaro och uppmuntra till fysisk aktivitet. Temat kan exempelvis vara vattenkraft och den energi som utvinns ur strömmande vatten och uppmuntra till vattenlek, kreativitet och rörelse.

Uppdrag 2.

Vattnets kretslopp – *En vattendroppes äventyr*

Plats: Forelltorget och forellbion, fasadprojekt på sidan av bion.

I kvalitetsprogrammet Norra Tyresö Centrum beskrivs Forelltorget som stadsdelens publika vardagsrum och målet är att det ska kännas inbjudande och attraktivt dygnet om. Konstprogrammet föreslår att en konstnär får till uppdrag att arbeta med biografens fasad som vetter mot Tvärgatan. Tema kan exempelvis vara vatten som transformation. Vattnets kretslopp och dess förmåga att ändra form och yta till is, luft, regn, ånga, tårar osv kan därmed utforskas.

Uppdrag 3. (Huvuduppdrag)

Vatten som förbindelselänk – *Vattenvandring*

Plats: Blåa gatan och Blå parken

I kvalitetsprogrammet för Norra Tyresö Centrum föreslås att den Blåa gatan ska ha en öppen dagvattenhantering till exempel i form av en dagvattenkanal och att mindre dagvattenrännor anläggs i gatorna för att leda vattnet ned till Blå parken. I led med detta har en ekologistrategi tagits fram för att bidra till hållbar stadsdel. Ett av målen är att öka en medvetenhet kring olika tekniska lösningar och valmöjligheter genom att lyfta dagvattenhanteringen till ytan. Konstprogrammet föreslår att en konstnär får till uppgift att ta fram ett gestaltningsförslag för den planerade öppna dagvattenhanteringen. Den

konstnärliga gestaltningen kan lyfta frågor som berör hållbarhet och miljöfrågor samt skapa en spännande miljö med dagvattnet i centrum. Projektet ska vara ett integrerat samarbete mellan konstnär, landskapsarkitekt och konstruktör för att skapa en unik konstnärlig gestaltning med utgångspunkt vatten som förbindelselänk. Dagvattenkanalen kan med fördel röra sig genom området och orientera samt sammanlänka olika delar av staden. Huvuduppgifterna sammanlänkar de övriga uppgifterna genom tema vatten, aktiverar stadsrummet och placerar Norra Tyresö Centrum i fokus för omvärlden. Vattnets förmåga att vara en förbindelselänk kan också förkroppsliga och symbolisera vår samhörighet som binda oss samman med jorden, till varandra och allt levande.

Uppdrag 4.

Vatten som berättande och mytologisk aspekt – *Den magiska sjön*

Plats: Norra torget

I kvalitetsprogrammet Norra Tyresö Centrum beskrivs Norra torget som ett aktivitetstorg där halva platsen är en plan yta med rum för lek, spel och uppträdanden. Konstprogrammet föreslår att en konstnär får till uppgift att i nära samarbete med landskapsarkitekten delta i ett förstudiearbete för att skapa en mindre scen eller annan mötesplats på torget. Tema föreslås vara vatten som berättande och mytologisk aspekt och kan knyta an till uråldriga myter om vatten och havet, dess fauna och myter, religion och antik mytologi och sagor.

Uppdrag 5.

Världshav – *Världsomseglingen Tyresö*

Plats: Mönster som kan användas på olika platser i Norra Tyresö Centrum

Konstprogrammet föreslår att en konstnär får till uppgift att ta fram ett mönster eller utforma ett gestaltungsförslag som kan användas på olika platser i Norra Tyresö Centrum. Konstnären svarar således för att ta fram ett skissförslag och själva produktionen bekostas av byggprojektet. Det kan exempelvis handla om hur man använder eller kombinerar olika material i plattsättning, på glas, skyltar osv. Förslagsvis kan projektet låta ta inspiration av våra världshav och ta Tyresö med ut på en världsomsegling över haven.

Tidplan

Konstprojekten har en föreslagen utförandeföljd (uppgifter 1-5), men de är inte strikt bundna till denna följd utan kan omfördelas i tid beroende på hur byggplanerna utvecklas och framskrider. Genomgående gäller att för bästa resultat bör konsten komma in i ett tidigt skede i byggprocessen dvs. i god tid för projektering.

Bilaga 2.

Riktlinjer för konstnärlig gestaltning av offentliga byggnader och allmänna platser i Tyresö kommun som är antaget av kommunstyrelsen 2014-05-13

Samordning, ansvarsfördelning och arbetsgång

Inledande möte

Styrgrupp bestående av förvaltningschefer (eller delegerat ansvar) från Samhällsbyggnadsförvaltning, Utvecklingsförvaltning och vid planerade byggen i egen regi representant från Fastighetsavdelningen samråder en gång per år och tittar övergripande på planerade byggprojekt i kommunen. Vid detta tillfälle formuleras förslag till beslut angående vid vilka projekt man ska investera i konstnärlig gestaltning och en budget föreslås. Beroende på typ av investering/bygge/anläggning och vid vilken förvaltning budgeten ligger beslutas vilka förvaltningar som ska samråda.

Beslut i nämnd

Beslut angående ovanstående fattas i den nämnd som ansvarar för byggprojektets budget. Ärendet går sedan för information till Kultur- och fritidsnämnden.

Samrådsgrupp skapas

Till varje objekt/projekt utses en projektledare och en samrådsgrupp skapas.

Projektdeltagare:

representant/-er från planenhets eller fastighetsenhet (*planchef/fastighetschef, planerare, landskapsarkitekt eller annan*)

representant/-er från kulturenhet (*konstsekreterare och kulturchef*)

arkitekt/landskapsarkitekt

representant från byggfirma

representant från brukare

eventuell konstkonsult

Konstprogram formuleras

Gruppen diskuterar hur och var konst kan tillskapas för platsen eller området. Finns det ett genomgående tema/ledord för området/bygget? Syfte med konstverket: geografisk orientering/ lokalhistorisk anknytning/ välbefinnande/ identitet/ annat? Ett verk eller flera?

Konstnär föreslås

Kulturenheten tar fram kravbild på konstverket, och presenterar det för samrådsgruppen. Kontraktering av konstnär/konstnärer måste följa kommunens regler för inköp samt i förekommande fall nationellt regelverk för inköp (LOU).

Skissinbjudan

När samrådsgruppen enats om konstnär får konstnären ett skissuppdrag. Skissinbjudan formuleras av Kulturenheten. I konstnärens uppdrag ingår att ta fram kostnadskalkyl för projektet samt en tidsplan. Berörd enhet bidrar med planritningar/kartor. En eller flera konstnärer kan lämna skissförslag.

Godkännande av skiss

Konstnären och/eller Kulturenheten presenterar skissförslaget (skalenlig modell, materialprov etcetera) för samrådsgruppen som formulerar ett förslag till beslut.

Nämndbeslut

Beslut angående ovanstående fattas i den nämnd som ansvarar för byggprojektets budget. Kultur- och fritidsnämnden ska vara remissinstans innan beslut i nämnd som ansvarar för byggprojektets budget.

Kontrakt med konstnären

När skissen godkänts upprättar Kulturenheten ett kontrakt med konstnären. I kontraktet ska ansvarsfördelning, tidsramar/deadline med mera tydligt framgå och godkännas av konstnär och samrådsgruppen innan undertecknande.

Projektet genomförs**Projektet slutbesiktigas**

Besiktning görs av konstnären och lämpliga representanter från samrådsgruppen. Av besiktningsprotokollet ska framgå montering, material, teknik, drifts- och underhållsbehov och annan nödvändig information om konstverket. Detta ska sedan även överlämnas till ansvarig mark- eller fastighetsägare som ska förvalta verket.

Invigning

Konstverket invigs. Medverkan av konstnär samt eventuellt brukare, politiker, m fl.

Garantibesiktning

Garantitiden för konstverket är 2 år. Därefter görs en garantibesiktning av verket av konstnärer, Kulturenheten samt förvaltaren.

Konstprogram Entréplats Tyresövallen – Norra Tyresö Centrum

Tyresö kommun befinner sig i en mycket expansiv fas som syftar till att nå visionen att vara den mest attraktiva kommunen i stockholmsregionen år 2030. Ett led i att öka attraktionskraften och skapa mervärde är att arbeta med konstnärlig gestaltning. På så sätt får olika områden eller byggnader en identitet, tyresöborna får landmärken att orientera sig efter och kommunen en möjlighet att kommunicera genom exempelvis ett valt tema. En konstnärlig gestaltning kan bidra till en visuellt tilltalande miljö, väcka frågor och skapa mötesplatser i det offentliga rummet. Konsten har en unik förmåga att tillföra mänskliga, sinnliga och poetiska värden i stadsmiljön.

Inledning

Konstprogrammet för Tyresövallen är en bilaga till och en fördjupning av det övergripande konstprogrammet för Norra Tyresö Centrum (*Det levande vattnet* - framtaget tillsammans med AM Public 2016) och specificerar det föreslagna konstuppdraget framför entrén till idrottsområdet vid Tyresövallen. Programmet är framtaget i enlighet med arbetsprocessen som beskrivs i Tyresö kommuns Riktlinjer för konstnärlig gestaltning av offentliga byggnader och allmänna platser (antaget av kommunstyrelsen 2014). Programmet är framtaget av Samrådsgruppen för Konst i NTC och är ett levande arbetsdokument som kan komma att revideras och uppdateras under processens gång.

Bakgrund

Hösten 2012 fick Samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att påbörja arbetet med att planlägga Norra Tyresö centrum för bland annat bostäder. I december 2013 godkände Miljö- och samhällsbyggnadsutskottet det kvalitetsprogram som tagits fram för området. Ambitionen är att Norra Tyresö Centrum ska vara ett modernt kommundelscentra med stora stadskvaliteter, där Tyresö centrum och Tyresövallen kopplas ihop. Området ska erbjuda hållbara förutsättningar och inbjuda till aktivitet, lek och kontakter i de offentliga rummen. Fokus för kvarteren ligger på hållbar stadsutveckling, både socialt, ekonomiskt och ekologiskt.

De tre ledorden när det gäller utformningen av det nya området är:

1. *Det attraktiva stadsrummet*

Centrum ska bli en naturligare mötesplats, ett offentligt rum med urbana kvaliteter, en plats att vistas och trivas på.

2. *Funktionsblandning*

Genom att komplettera handel och fritidsaktiviteter med ett tätt, nära och blandat boende skapas ett livskraftigt centrum. Bostäderna ska ha olika uttryck, typ och upplåtelseform.

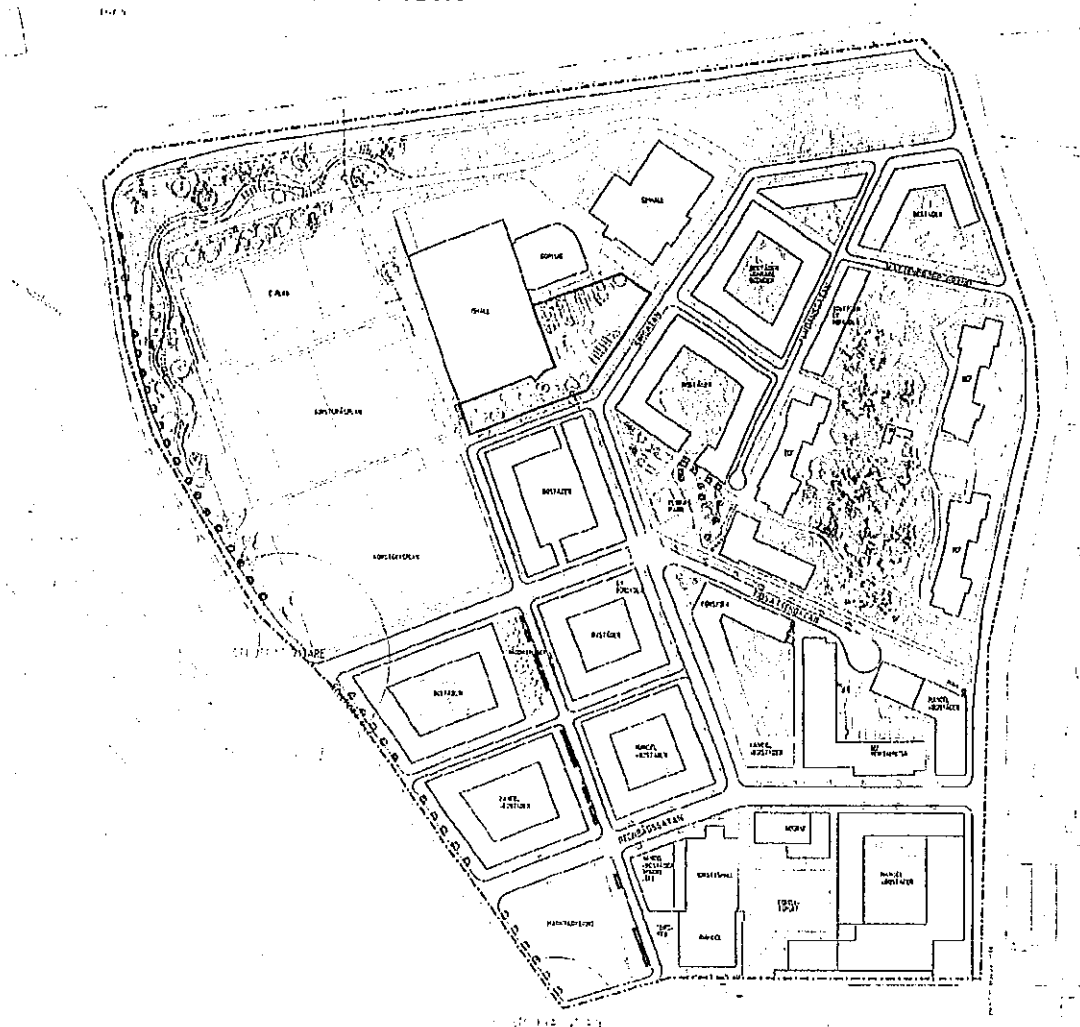
3. *Orienterbarhet*

Genom att skapa ett nät av säkra, attraktiva gator och stråk för alla blir stadsdelen välkomnande och tillgängligt. Det ska finnas naturliga länkar mellan centrum, idrottsparken och övriga Tyresö.

I Kvalitetsprogrammet för Norra Tyresö Centrum anges strategier för att uppnå projektmålet "Det attraktiva stadsrummet", där förordas att minst fem offentliga konstverk ska genomföras inom den nya stadsdelen. Kvalitetsprogrammet framhåller även att konstnärliga gestaltningar är ett viktigt inslag i den offentliga stadsmiljön och kan bidra till kvaliteter som identitet, delaktighet, orienterbarhet, aktivitet och avkoppling.

Det övergripande konstprogrammet har identifierat ett antal platser inom området som lämpliga för konst och föreslagit entrétorget till idrottsområdet vid Tyresövallen som en av dessa platser.

NORRA TYRESÖ CENTRUM

Illustrationsplan över Norra Tyresö centrum. Entréplats Tyresövallen är markerat i rött.

Idrottsområdet med Tyresövallen – Entréplats

I samband med att Norra Tyresö centrum växer fram så kommer även idrottsområdet norr om den nya stadsdelen att rustas upp och utvecklas. Sedan tidigare finns en nybyggd simhall, Tyresö Aquarena och nu kommer även en ny ishall att byggas, denna med integrerat parkeringshus och

en sopsugscentral. Tyresövallens konstgräsplaner och läktare kommer att rustas upp och löpspår och utegym kommer även att anläggas. Gemensamt för hela idrottsområdet är att här ska rörelseglädje, energi och gemenskap stå i fokus. Tillsammans med Norra Tyresö centrum kommer synergieffekter att skapas där centrum och idrottsområdet befolkar varandra genom att erbjuda kompletterande utbud av aktiviteter men samtidigt ha starka fysiska och visuella kopplingar till varandra. I mötet mellan dessa två områden skapas det torg som också blir hela idrottsområdets entréplats. Det är här man kommer att ta en varmkorv innan en match, det är här man kommer hänga med sina kompisar och stretcha efter en träning, det är här man kommer parkera sin cykel eller gå av bussen, det är här man kommer sortera sin återvinning medan barnen leker, det är här som möjligheten för möten och umgänge kommer finnas. Och det är även här den offentliga konsten ska få förstärka allt detta.

Konstuppdrag Entréplats Tyresövallen

Det entrétorg som kommer att skapas framför den nya ishallsbyggnaden och sopsugscentralen har förordats som en lämplig plast för konstnärlig gestaltning inom området Tyresövallen. Torget kommer att vara en tydlig samlingsplats och ett viktigt offentligt rum i den nya stadsdelen.

För konstuppdraget vid entrétorget föreslår programmet att en konstnär får till uppgift att ta fram ett gestaltungs-förslag som fokuserar på användandet av det offentliga rummet som vardagsrum för lek och social samvaro och uppmuntrar till fysisk aktivitet.

Det övergripande konstprogrammet har fastslagit ett gemensamt övergripande tema för de konstnärliga gestaltningarna som ska uppföras inom Norra Tyresö Centrum: *Det levande vattnet*. Ett förslag till undertema för den konstnärliga gestaltningen av entréplatsen är *Vattenkraft och den energi som utvinns ur strömmande vatten*. Gestaltningen ska uppmuntra till interaktion och locka till kreativitet och rörelse. Gestaltningen kan med fördel inbegripa vatten fysiskt på ett eller flera sätt; strömmade, porlande eller som en stilla spegel.

Konstuppdragets förutsättningar

Konstprojektet har att förhålla sig till Gestaltungsprogrammet för den offentliga miljön i Norra Tyresö Centrum. Gestaltungsprogrammet har fastslagit utformning, material och kulörer vad gäller markbeläggning, utrustning, belysning med mera för området och utformningen av entréplatsen kommer att följa det framtagna gestaltungs-konceptet.

Konstprojektet ska också förhålla sig till den framtagna programhandlingen över området Tyresövallen och den illustrationsplan som där finns. Där är den grundläggande gestaltningen av bland annat entréplatsen fastslagen och den ska vara utgångspunkten gällande placering av den konstnärliga gestaltningen.

Det är av stor vikt att säkerställa att konstverkets unika funktion och uttryck tas tillvara och att konstgestaltningen integreras i miljön på bästa sätt. Kommande planering och projektering av entréplatsen bör därför samordnas med konstprojektet i så god tid som möjligt för att beakta konstverket vid utformningen av entrétorget. En förutsättning är därav god kommunikation och samordning mellan den konstnär som väljs ut och den projekterande landskapsarkitekten.

Då den konstnärliga gestaltningen uttryckt ska uppmuntra till rörelse och interaktion är det av stor vikt att konsten följer de regler som gäller för leksäkerhet. I förekommande fall ska en certifierad besiktningsperson kopplas in för att rådgöra under processen och granska slutgiltigt förslag.

Syfte och mål

Den konstnärliga gestaltningen ska bidra till att definiera entrétorget som ett av Norra Tyresö centrums viktigaste offentliga rum och ska genom sin utformning stärka platsens identitet. Byggnaderna, torget och konsten ska samspela och förstärka varandra och ge den som rör sig i området en förhöjd upplevelse av miljön.

Konstverket ska också bidra till att torget upplevs välkomnande, öppet och tryggt så att platsen blir en naturlig och levande mötesplats i området där besökare gärna stannar en stund.

Den konstnärliga gestaltningen ska inbjuda till interaktion i form av rörelse, kreativitet och social samvaro.

Målgrupp

Människor i olika åldrar, med olika funktionsförutsättningar och nationell/kulturell bakgrund kommer att vistas på och passera platsen och gestaltningen. En stor målgrupp blir barn och unga som tränar i området samt deras familjer. Under stora sportevenemang och turneringar kommer det även att vara många tillresta besökare från andra delar av länet och landet i området. Man kan möta den konstnärliga gestaltningen som fotgängare, cyklist, bilist och väntades vid torget på träningar eller idrottsevenemang. Även boende och besökare till övriga platser i stadsdelen kommer att passera torget på sin väg genom området.

Arbetsprocess och samrådsgrupp Konst

Arbetet med framtagande av konstnärlig gestaltning för Entréplats Tyresövallen kommer att följa processen som finns beskriven i kommunens riktlinjer avseende konstnärlig gestaltning av offentliga byggnader och allmänna platser i Tyresö kommun.

I samrådsgruppen för konstprojektet Entréplats Tyresövallen ingår:

- Maria Björnsdotter, projektledare delprojekt Konst, landskapsarkitekt, SBF
 - Charlotte Gyllner, konstansvarig kultursekreterare, Kultur- och fritidssektorn
 - Anna Gustafsson, paraplyprojektledare NTC, SBF
/Johan Nilsson, byggprojektledare SBF
 - My Lundblad Wistedt, arkitekt, SBF
 - Stefan Fridén, enhetschef, Idrotts- och fritidsanläggningar
 - Åsa-Viktoria Wihlborg, konstkonsult, ArtPlatform
- Från det att skissförslag ska presenteras deltar även:
- Esther Östin, parkchef för drift och underhåll, Tekniska kontoret

Bedömningskriterier

- I vilken grad konstgestaltningen bidrar till uppdragets angivna tema, platsens identitet, estetiska värde och funktionalitet och förhåller sig till miljön, området, byggnader och övrig kontext.
- Innehållslig hållbarhet med avseende på tolkningsbarhet och aktualitet, vara angelägen över tid. Verkets förmåga att väcka tankar och nyfikenhet.
- Materialmässig hållbarhet – konstverket ska tåla slitage och vara utfört i beständiga material som tål olika väderförhållanden och som möjliggör underhåll/teknisk förvaltning över tid.
- Hållbarhet ur ett miljömässigt perspektiv gällande val av material och teknik.
- Tillgänglighet – kan konstverket upplevas på olika sätt, med olika sinnen och bidra till platsen oavsett årstid.
- Konstgestaltningens förmåga att uppmuntra till interaktion, rörelse och social samvaro.
- Grad av originalitet, nytänkande och innovationsrikedom.

Preliminär tidplan:

December 2018	Konstprogram för Tyresövallen klart
Januari-maj 2019	Framtagande av kravspecifikation och förfrågningsunderlag
Maj-juni 2019	Utllysning av konstuppdraget, 30 dagar.
Juni-augusti 2019	Utvärdering av inkomna anbud
Augusti 2019	Samrådsgruppen tar beslut om vilka tre konstnärer som tilldelas parallella skissuppdrag
Sep-dec 2019	Skissperiod
December 2019	Skissinlämning
Januari 2020	Presentation av skissuppdragen för samrådsgruppen som tar fram ett förslag till beslut om vinnande skissförslag.
Februari-mars 2020	Samrådsgruppens förslag går till beslut i nämnd. Först till Kultur- och fritidsnämnden som är remissinstans och sedan till Stadsbyggnadsutskottet för beslut.
April 2020	Besked delges och avtal tecknas med en (1) vinnande konstnär
April 2020-hösten 2021	Genomförandefas – produktion av konstverket samt uppförande på plats. Montering/installation av konstverket samordnas med byggprojektet.
Hösten 2021	Slutbesiktning och invigning
Sommaren 2023	Garantbesiktning av konstverket

Datum 2020-03-30
Tid 18:00–18:52
Plats Bollmora

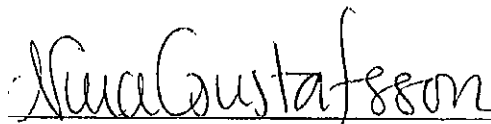
Beslutande Se närvarolista

Övriga deltagare Se närvarolista

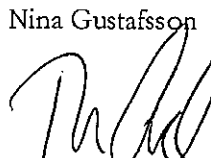
Justerings plats
och tid 2020-04-06, klockan 08:45, Plan 1 kommunhuset

Paragrafer 19–30

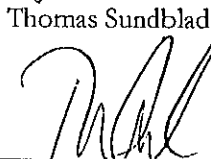
Sekreterare

Nina Gustafsson

Ordförande

Thomas Sundblad

Justerande

Thomas Sundblad

Johanna Björkstén

ANSLAG / BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.
Observera att anslagstiden inte är samma sak som överklagandetiden.

Organ Kultur- och fritidsnämnden
Sammanträdesdatum 2020-03-30
Datum då anslaget sätts upp 2020-04-07
Datum då anslaget tas ned 2020-04-30
Förvaringsplats för protokollet

Underskrift

Nina Gustafsson

Utdragsbestyrkande

Närvarolista

Beslutande

Thomas Sundblad (L)
 Mikael Ordenius (MP)
 Johanna Björkstén (C)
 Katarina Helling (S)
 Niklas Wennergren (S)
 David Westius (S)
 Håkan Andersson (L) § 22, § 25
 Erkki Vesa (M)
 Hampus Degramo (M)
 Johan Carlsson (SD)

Övriga

Inger Lundin, Chef för kultur- och fritids sektorn, Kultur- och fritidsförvaltningen
 Nina Gustafsson, Sekreterare, Kommunstyrelseförvaltningen
 Mina Alsawadi, Landskapsarkitekt, Stadsbyggnadskontoret
 Charlotte Gyllner, Kultursekreterare, Kultur- och fritidsförvaltningen
 Helen Bergström, Kanslichef, Kommunstyrelseförvaltningen

Frånvarande

Anita Jonsson (S)
 Sarah Delshad (L)
 Anja Eklund (MP)
 Amra Hasanovic (V)
 Anton Gimle Hjelte (M)
 Satu Goldbech (M)
 Per Lindén (KD)
 Jörgen Nilsson (SD)

Justerandes sign				Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--	--------------------

UTDRAG

Datum 2020-04-22
Tid 08:30–09:50
Plats Bollmora

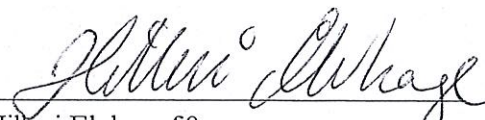
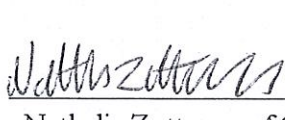
Beslutande Se närvarolista

Övriga deltagare Se närvarolista

Justeringens plats
och tid 2020-04-24

Paragrafer 6–11

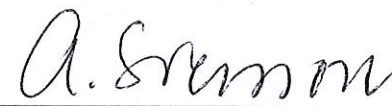
Sekreterare

Nathalie Zotterman §6-8, 10-11, Hillevi Elvhage §9

Ordförande

Mats Lindblom

Justerande

Anki Svensson

ANSLAG / BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.
Observera att anslagstiden inte är samma sak som överklagandetiden.

Organ Stadsbyggnadsutskottet
Sammanträdesdatum 2020-04-22
Datum då anslaget sätts upp 2020-04-28
Datum då anslaget tas ned 2020-05-20
Förvaringsplats för protokollet Stadsbyggnadsförvaltning

Underskrift

Nathalie Zotterman

Utdragsbestyrkande

UTDRAG

Närvarolista

Beslutande

Mats Lindblom (L)
 Anita Mattsson (S)
 Anki Svensson (M)
 Martin Nilsson (S)
 Anders Linder (S)
 Marie Åkesdotter (MP)
 Mats Fält (M), tjänstgörande ersättare för Jeanette Hellmark (M)
 Ulrica Riis-Pedersen (C)
 Per Carlberg (SD)

Ersättare

Christoffer Holmström (S)
 Mats Larsson (L)
 Åsa de Mander (L)
 Ajda Asgari (MP)
 Inger Gemicioglu (V)
 Ulf Perbo (KD)

Övriga

Hillevi Elvhage, kommunsekreterare, kommunstyrelseförvaltningen
 Karin Ljung, politisk sekreterare, Socialdemokraterna
 Malin Nilsarve, administratör, kommunstyrelseförvaltningen
 Mio Björklund, politisk sekreterare, Sverigedemokraterna
 Nathalie Zotterman, nämndsekreterare, kommunstyrelseförvaltningen, närvarande §6-8 och §10-11
 Sara Kopparberg, stadsbyggnadschef, stadsbyggnad
 Stefan Hollmark, kommundirektör, kommunstyrelseförvaltningen
 Tony Björklund, politisk sekreterare, Sverigedemokraterna
 Mina Alsawadi, kommunstyrelseförvaltningen
 Charlotte Gyllner, kultur- och fritidsförvaltningen
 Hampus Rubaszkin, politisk sekreterare, Miljöpartiet
 Philip Stewen, politisk sekreterare, Socialdemokraterna

Justeraandes sign			Utdragsbestyrkande

UTDRAG

Frånvarande

Jeanette Hellmark (M)

Fredrik Bergkuist (M)

Anders Wickberg (SD)

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
			